

Vetőmag

A
Vetőmag
Terméktanács
folyóirata

IX. évfolyam, 2002/1

Szerkeszti a szerkesztőbizottság
Elnök: Dr. Hullán Tibor

Őszi kalászosok vetőmagforgalma

Őszi búza vetőmaghelyzetéről az 1. sz. táblázat ad képet a rendelkezésre álló adatok alapján. A számokat összehasonlítva a 2000. évvel már a szemlék idején látni lehetett, hogy a vetőmag-szaporítók optimistán tekintettek a várható 2001. évi forgalomra. 10 665 hektárral nagyobb volt az őszi búza vetőmag-szaporító terület a 2000. évinél. Kedvező volt az átlagtermés, 320 kilogrammal több. Ezek eredményeként a rendelkezésre álló nyerstermés jelentősen meghaladta az előző évek színvonalát és 72 000 tonnával a 2000. évet, összesen 327 397 tonna volt az OMMI adatai szerint. Ebből a nyersáru tömegből 15 százalékos tisztítási veszteséggel 278 000 tonna körüli fémzárolt vetőmag állítható elő, ami elegendő 1112 ezer hektár felújításához.

A Vetőmag Termékintézmény Kalászos Szekció Bizottsága július elején foglalkozott az irányárral. A Bizottság döntését alapvetően három tényező befolyásolta, egyrészt a várható vetőmag túlkínálat, másrészt az egész agráriumot az országos átlagnál erősebben érintő infláció, az input árak emelkedése. Harmadik tényezőként a meghatározó fizetőképes kereslet jelentkezésében csak reménykedni lehetett. A Bizottság ezért úgy döntött, nem változtatott a 2000. évi irányáron, marad az 55 300 Ft/tonna, ami azt jelenti, hogy a vetőmag-előállítók lenyelik az inflációs költségeket. A döntést – mint a tagság előtt ismert – hosszú vita előzte meg, ahol mind egyik fél a piaci realitásokra hivatkozott. Az árat lefelé mozdítók a fizetőképes kereslet hiányára és a várható készletekre hivatkoztak. A másik oldal pedig azzal érvelt, hogy nem lehetünk a minőségért folytatott törekvésekben versenyképesek, ha a technikai berendezések cseréjére, felújítására nem tartalmaz forrást a vetőmag-ár. Nézzük ezek után hogyan alakult a vetőmag-készlet és forgalmazás.

Az OMMI adatai szerint 155 360 tonna őszi búza került fémzárásra, ami csak 8,4 százalékkal kevesebb, mint 2000-ben. Ebből saját területen, vagy értékesítés után a Vetőmag Termékintézményhez beérkezett adatok alapján 132 834 tonna került elvetésre, 8,5 százalékkal kevesebb, mint 2000. évben. Megmaradt fémzárolt vetőmagkészlet 22 527 tonna, az összes fémzárolt tömegnek a 14,5 százaléka (2000-ben 14,0 százalék volt). Az FVM adatai szerint az őszi búza vetőmagterülete 1117 ezer hektár, 80 ezer hektárral kevesebb, mint 2000. évben, aminek jelentősége nincsen. E a számok alapján a felújítási arány a megkívánt 40 százalékot meghaladja (47 %).

1. táblázat:
Őszi búza 2000. és 2001. évi vetőmag-felhasználás

Megnevezés	2000 év	%	2001 év	%
Alkalmos szemleterület (ha)	52.539		63.204	
Átlagtermés (kg/ha)	4.860		5.180	
Nyerstermés (t)	255.372		327.397	
Fémzárolt mennyiség (t)	183.212	100,0	155.360	100,0
Értékesített mennyiség (t)	124.576	68,0	111.550	71,8
Saját területre vetett mennyiség (t)	33.000	18,0	21.284	13,7
Elvetett mennyiség összesen (t)	155.000		132.834	
Maradvány mennyiség (t)	25.400	14,0	22.527	14,5
Árteremő terület (ha)	1.197		1.117	

2. táblázat:
Őszi árpa 2000. és 2001. évi vetőmag-felhasználás

Megnevezés	2000 év	%	2001 év	%
Alkalmos szemleterület (ha)	4.916		7.713	
Átlagtermés (kg/ha)	4.738		5.017	
Nyerstermés (t)	23.290		38.694	
Fémzárolt összes (t)	19.563	100,0	23.565	100,0
Értékesített mennyiség (t)	16.433	84,0	19.198	81,4
Saját területre vetett mennyiség (t)	2.445	12,5	2.292	9,7
Elvetve összesen (t)	18.878		21.490	
Maradvány mennyiség (t)	685	3,5	2.075	8,8
Árteremő terület (ha)	202		220	

3. táblázat: Rozs 2000. és 2001. évi vetőmag-felhasználás

Megnevezés	2000 év	%	2001 év	%
Alkalmos szemleterület (ha)	729		1.030	
Átlagtermés (kg/ha)	2.543		3.013	
Nyerstermés (t)	1.853		3.105	
Fémzárolt mennyiség összesen (t)	1.644	100,0	1.278	100,0
Értékesített mennyiség (t)	1.371	83,4	956	74,8
Saját területre elvetett mennyiség (t)	233	14,2	164	12,8
Elvetve összesen (t)	1.604		1.120	
Maradvány mennyiség (t)	40	24,0	158	12,4

4. táblázat: Triticale 2000. és 2001. évi vetőmag-felhasználás

Megnevezés	2000 év	%	2001 év	%
Alkalmos szemleterület (ha)	1.935		4.404	
Átlagtermés (kg/ha)	3.990		4.682	
Nyerstermés (t)	7.720		20.541	
Fémzárolt mennyiség összesen (t)	5.703	100,0	11.327	100,0
Értékesített mennyiség (t)	4.728	82,9	9.515	84,0
Saját területre vetett mennyiség (t)	969	17,0	566	5,0
Elvetett mennyiség összesen (t)	5.697		10.081	
Maradvány mennyiség (t)	6	0,1	1.246	11,0

Ezek a számok így magukban kedvezőnek tűnnek. De nézzük közelebbről őket. Az összes megtermelt vetőmagnak (327 397 tonna) csak 40 százaléka került földbe és csak 34 % került vetőmagként forgalomba. Tehát a veszteség 60 %. Ez tehát a biológiai alapok pocskolását jelenti genetikai értelemben is, de pénzügyi szempontból is

mert a 327 527 tonna megtermeléséhez 63,2 ezer hektáron kellett I. fokú, vagyis tonnánként 98–99 ezer forintos vetőmagot felhasználni. Tehát a megmaradt készletek aránya – ami most már nem került fémzárásra – igen magas. Ugyanakkor az irányár sem váltotta be hozzá fűzött reményeket. Igen sok eladó különböző kapcsolt kedvezményekkel alément az irányárnak. Ezzel a túltermelés többlet költségein kívül a bevételek is jelentősen csökkentek. A Vetőmag Termékintézmény adatai szerint a tényleges végfelhasználók felé alkalmazott átlagár 52 023 Ft/tonna volt, vagyis 6 % volt kevesebb az előírt irányárnál. Ez az összes értékesített, fémzárolt vetőmag esetében 36 millió forint bevételkiesést, vagyis forrás alaphiányt jelent. Egy költség-számítás szerint a szántóföldi előállítás többlet költsége az ártereméshez viszonyítva 6.146 Ft/tonna, ha ezt a 327 397 tonna nyerstermés, és a fémzárolt vetőmag közötti különbségre vetíttem és egy elfogadható tisztítási veszteséget (15 %) veszek figyelembe további 100 millió forint körüli többlet költséggel lehet számolni, ami mögött nincsen fedezet.

Az inflációt, a túltermelés többletköltségét és az árkiegészítést kigazdálkodni nem lehet. Ennek eredménye fejlesztések, minőségi feltételek megteremtésének elmaradása lesz, ami egy EU-s piaci versenyhelyzetben igen nehéz szituációt fog jelenteni. A számokon el lehet vitatkozni, de a végeredmény sajnos vitathatatlan, amin pedig az érintetteknek el kell gondolkodni, és megoldást kell találni.

Az őszi árpa, rozs és triticale vetőmag forgalmazási adatait a 2–3–4. táblázatok tartalmazzák.

H. T.

Az OMMI vetőmag-szaporítási díjak részleges visszaigényelhetősége

2002-ben is lehetőség nyílt a vetőmag-minősítési díjak 50 százalékos visszaigénylésére. Ezt a 102/2001.(XII.16.) FVM rendelet 220. §-a teszi lehetővé. A visszaigényelhetőség ismételt biztosítása elég hosszú utat járt be, de végül sikerült elérni. A vetőmag szakma egy jól és gyorsan működő vetőmag-minősítési állami rendszerben érdekelt. Ez természetesen költségekkel jár. A normális inflációarányos költségnövekedést, vagyis a díjtételek emelkedését el kell fogadnunk.

A 2002. évre vonatkozó rendelet egyes részleteiben eltér az eddig megszokottól. Először is a visszaigényelhetőséget pályázat keretében biztosítja, aminek alapvető oka az lehet, hogy e célra a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium 150 millió forintot szánt. Ha tehát a keret elfogyott – a pályázat elutasítható.

A visszaigényelhetőség változatlanul az alkalmas minősítésű szemle díjára (beleértve a fenntartó szemlék díját is) és a hazai termésű vetőmag fémzárolási díjára vonatkozik. Minden hazai termésű vetőmag fémzárolási díja ide értendő, tehát az export célú fémzárolt minősítési díjak is. Ez nyilvánvaló, mert a jogalkotó a hazai vetőmag-szaporítás piaci versenyképességét kívánja elősegíteni. Nem igényelhetők vissza az import vetőmag átzárásának költségei. Az import vetőmag átzárási költsége – ha a tételt ISTA, vagy azzal egyenértékű bizonyítvány kíséri – eleve 50 százalékkal alacsonyabb (76/2001. (X.17.) FVM rendelet 3.2. pontja).

Csak az alkalmas minősítésű szemle és fémzárolási díjak 50 százaléka igényelhető vissza.

Ez abból a logikából indul ki, hogy a vetőmag minőségéért a termelő, fémzároltató, egyszóval a vetőmag tulajdonosa felel.

Az Állam a vetőmag minőségét csak törvényben előírt kötelezettség alapján ellenőrzi. A vizsgálati díjak 50 százalékanak visszaigénylésére pedig csak az lehet jogos, aki eleve megfelelő vetőmagot terjesztett elő minősítésre.

A 2002. évre vonatkozó rendeletben új az Állami Intervenciók Központ (AIK) belépése. Ennek oka az lehet,

hogy az EU csatlakozással minden támogatás egy független kifizetőhelyen keresztül bonyolítható. Most úgy látszik, hogy ezt a szerepet az AIK fogja betölteni. Jelenleg készül – és az újság megjelenésével egy időben kerül nyilvánosságra – egy Pályázati lap. Ezen a

pályázati lapon kell benyújtani a tárgyhónapot követő 15-éig a visszaigénylési szándékot.

A pályázati lap 1. pontja a pályázó adatait kéri, minden olyan azonosítót tartalmaz, ami létezik, és azt értelemszerűen kell használni. A 2. pont az igénybe vett OMMI szolgáltatás formáját és a visszaigényelhető támogatás összegét tartalmazza. Ennek végösszege a pályázati lap végén található, aminek 50 százaléka igényelhető vissza. Az összesítővel kapcsolatban csak azt szeretném kiemelni, hogy itt alapvető az OMMI jegyzőkönyv száma, vagyis a szemlejegyzőkönyv és a fémzárolási tétel száma. Az OMMI számláiban egyértelműen be kell azonosítani egy adott ellenőrzési feladat díját egy összegben, annak különböző díjrészleteivel együtt. Csak így igényelhető vissza, és csak az, amit az igénylő már befizetett. Ezért az összesítőben a kifizetés módját és bizonylat számát is fel kell tüntetni. A pályázati laphoz mellékként kell csatolni a kifizetést igazoló bizonylatok másolatát, a cégbírósági kivonatot, vagy azt helyettesítő (a lapon részletesen előírt) igazolásként és választóritéket kitöltött térítvevényel.

A pályázati lapot a – tervezet szerint – a Vetőmag Termék-tanácsnak kell záradékolni,

igazolva a tagságot és az ebből eredő kötelezettségek teljesítését (tagdíj).

A pályázatot az AKI 30 napon belül ellenőrzi és a pénz felvételéhez igazolást állít ki, illetve küld meg. Az igazolást az APEH-nek kell benyújtani, aki – ugyancsak 30 napon belül – kifizeti. A jogosultság utólagos ellenőrzését az APEH végzi.

A Vetőmag Termék-tanács felajánlotta az AKI illetékesének, hogy a gyors és megbízható ügyintézés érdekében a VT taglistáját átadja, vagy ha a záradékolást fizikailag is el kell minden lapon végeznünk, azokat azonnal az AKI részére küldjük tovább.

Felajánlottuk, hogy a kitöltéssel kapcsolatos tudnivalókat – ha megadják – eljuttatjuk a VT tagjai részére.

Mivel azonban a pályázati lapot és az ezzel kapcsolatos tennivalókat most készítik elő, ezek még változhatnak. Ha így lesz, arról is értesíteni fogjuk a tagságot.

Szeretnék azonban egy „szerkesztői észrevétel” fűzni a visszaigényelhetőséghez. Valószínű többen lesznek, akik egy tábla szemledíjának vagy egy tétel fémzárolási díjának 50 százalékos visszaigénylését túl sok adminisztrációs feladatnak látják. Esetleg a 2x30 napos teljesítési és kifizetési határidőket is sokallják. Mi – Magyarország – 2004-től az EU-hoz szeretnénk csatlakozni, ahol az agráriumban dolgozók éves jövedelmének legalább felét különböző támogatások formája jelenti. Ezek a támogatások mindenütt – a mi pályázatainkhoz hasonlóan – bonyolult, pontos és szigorúan ellenőrzött adatszolgáltatást kívánnak meg, amit meg kell tanulni, és nem lehet benne hibázni. Ha hiba történik, a támogatást vissza kell fizetni és ahhoz még büntető szankciók is tartoznak.

Tisztelettel javaslom tehát, fogjuk fel ezt az adminisztrációs kötelezettséget úgy, mint előtanulmányt a jövőbeli jövedelmünk megszerzéséhez. Más megoldásunk úgy sincsen.

Dr. Hullán Tibor

A napraforgó termesztése

Táblakiválasztás, elővetemény

A tábla kiválasztásánál figyelemmel kell lenni az előveteményre, a tábla fekvésére, nagyságára, tagoltságára. Kerülni kell a belvízveszélyes-, mélyfekvésű-, sülevényes- és szikes talajt.

A táblák megválasztásánál szem előtt kell tartani a minél nagyobb tömbök kialakításának elvét – a jelenlegi birtokviszonyok mellett is –, mert ezzel jelentősen csökkenthető a vad- és madárkár mértéke, s megoldható a jelenleg ismét előtérbe került repülőgépes állománykezelés. Hasonló okokból hátrányos a települések-, majorok- és erdők közelsége. A szomszédos kultúrák lehetőleg tavaszi vetésűek legyenek, megelőzve így a gabonák gyomirtásakor előforduló hormonbázisú gyomirtószerek elsodródásából származó károkat (L.: a napraforgó gyomirtása c. fejezetet).

E kívánalmaknak megfelelően a táblák lehetőleg 30 ha-nál nagyobbak, villamosvezetékű mentesek, lakott területtől 800 m távolságra, a deszikkáns szerekre érzékeny kultúráktól pedig legalább 200–300 m távolságra legyenek.

A napraforgó nem termesztendő sikeresen a minimálisan javasolt 5 éves forgó betartása nélkül. A Bácsalmási Napraforgó-termelési Rendszer (BNR) adatai szerint, ahol az 5 éves vetésváltást betartották, ott a termésátlagok 0,4 – 0,5 t/ha-ral haladták meg környezetük átlagát. (Horváth, 1980; 1981; 1982; 1983).

Ezek figyelembevételével, egy üzemen belül, a szántóterület 10–15 %-án javasolható a napraforgó termesztése.

A növényi sorrend megtervezésénél figyelemmel kell lenni az olyan kultúrákra is, melyeknek kórokozói megegyeznek a napraforgóéval. E kultúrák többsége kertészeti, de számos szántóföldi kultúra is közéjük tartozik: pl. burgonya (*Erwinia* spp. baktériumok!), kender (*Sclerotinia sclerotiorum*!), cukorrépa (*Sclerotinia sclerotiorum*!) lucerna, szója (*Macrophoma phaseolina*), stb.

A felsorolt kultúrák termesztése után 2–3 év kihagyásával javasolható csak a napraforgó vetése. A napraforgó legjobb előveteménye- és egyben a leggyakoribbak is: az őszi búza és a kukorica. Jó előveteménye kivétel nélkül valamennyi kalászos. A kukorica elővetemény értékét csökkenti, ha az őszi talajmunkáknál nem sikerül a szármaradványokat maradéktalanul a talajba dolgozni, valamint akkor, ha klór-amino-triazin szermaradványok

tól nem mentes a terület. A napraforgó jó előveteménye a tavaszi kalászosoknak, és a kukoricának. Korai napraforgó hibridek betakarítását követően sikeresen termesztethető az őszi búza is.

Az elmondottaknak megfelelően, tehát a következő növényi sorrend javasolt: őszi búza – napraforgó – őszi búza őszi búza – napraforgó – kukorica kukorica – napraforgó – őszi búza

E növényi sorrend viszonylag könnyen betartható, mivel az őszi búza és a kukorica nagy vetésterületen termesztett növény, szinte valamennyi gazdaságban és kisüzemnél (Horváth, 1988).

Tápanyag-utánpótlás

A tápanyag-utánpótlásra vonatkozó vizsgálatok eredményei nagyon különbözőek. Irodalmi adatok alapján 100 kg kaszattermés előállításához felhasznált tápanyagmennyiség széles intervallumot ölel fel (1. táblázat).

1. táblázat: Irodalmi adatok a napraforgó tápanyagigényéről			
Megnevezés	10 kg kaszattermés előállításához felhasznált N, P, K kg-ban		
	N	P ₂ O ₅	K ₂ O
Vranceanu	2–10,5	1,8–5	1–18
Antal-Bócz	2,6	1,8	1,0
Nyélei	10,5	5,5	3,5
Láng	4–4,6	1,6–3	8–18
Sarkadi	5	3	15
MÉM-NAK	számítási eljárás		
MÉM	4	5	8
BNR	2	4	4

A szerzők többsége szerint a *nitrogén* csökkenti a kaszat olajtartalmát, de növeli a hektáronkénti hozamot. A *foszfor* segíti a szárazanyag felhalmozódását, és növeli az olajtartalmat. A *kálium* a környezettel szembeni állóképességét fokozza a növénynek, javítja a szárazságtűrését, növeli a betegségekkel szembeni ellenállóságát, ugyanakkor a túlzott nitrogénbőség hatását is csökkenti.

A Bácsalmási Napraforgó-termelési Rendszer (BNR) saját kísérleteiben – amit szolonyecses réti csernozjom talajon, jó tápanyag-ellátottság mellett végzett –, csak megközelítő pontossággal tudta az alaptrágyázási kezeléseket kidolgozni (2. táblázat).

A kiterjedt vizsgálatok alapján az eredmények – évjáratonként- és fajtánként is eltérő összefüggéseket mutattak, a

kijuttatott műtrágya táparányát- és dózisát illetően. A trágyázási mód vizsgálatánál viszont számos pozitív eredményt, illetve közvetlen alkalmazási lehetőséget regisztrálhattunk. Összességében megállapítható, hogy a BNR műtrágyázási kísérleteiben a trágyázási módtól jobban függött a hatás nagysága, mint pl. a NPK dózistól – illetve arányától a szélsőségektől eltekintve. (Csizmadiáné, 1996).

Ezért trágyázási módoként vesszük sorra a tápanyagellátásra vonatkozó lehetőségeket.

Az őszi alaptrágyázások célja elsősorban a talajok tápanyagellátásának és tápanyag-szolgáltató képességének fenntartása, illetve fokozása. Ezért az alaptrágyázástól nem is annyira a közvetlen termésnövelő hatást kell várni, mint inkább – talajaink tápanyagkészletének fenntartásán és növelésén keresztül – a minden kultúra számára érvényes jó- és folyamatos tápanyag-ellátottságot. Az alaptrágyázást a helyi viszonyoktól és lehetőségektől függően a növényfaj és fajta figyelembevételével kell elvégezni.

Az utóbbi években – részben anyagi megfontolások miatt – a termelők nem alkalmazzák a *startertrágyázást* napraforgó esetében, pedig ezzel a tápanyagpótlási módszerrel lehet a legkönnyebben kielégíteni az egyes növényfajok- és fajták specifikus igényét. Ezzel az eljárással kora tavasszal – az induló talajélettől függően – úgy avatkozhatunk be a növény kezdeti fejlődésébe, ahogy az a nagy termés eléréséhez szükséges.

A vegetáció indulásakor a legfontosabb szerepe a nitrogénnek van. Lassan felmelegedő talajokon, vontatott kitavaszkodáskor a növény fejlődését nem csak a hűvös időjárás lassítja, hanem a gyenge talajélet következtében a talajok csökkent nitrogénszolgáltató képessége is. Ezért a startertrágyák legfontosabb komponense mindig a nitrogén, amelynek dózisát mindenkor a vetés körülményeitől függően kell megválasztani.

A BNR vizsgálatai szerint a kellőképpen felmelegedett talajon is pozitív hatású – vetés előtt 8–10 nappal – a talajba bedolgozandó herbicidekkel, (Olitref, Triflurex vagy éppen a RACER stb.) egy menetben kijuttatott és bedolgozott nitrogén. A dózis nagysága a kijuttatás módjától is függ, mert a teljes felületre egyenletesen kijuttatva jóval nagyobb dózist kell használni, mint pl. a műtrágya adagolóval felszerelt vetőgép használatakor. (Horváth, 1988). A nitrogén dózisa a teljes felületre kijuttatva az előzőekben említett herbicidekkel egy menetben bedolgozva, 50–70 kilogramm/hektár hatóanyag, míg vetőgéppel kijuttatva, csak 15–20 kilogramm/hektár.

A startertrágyázás előnyeként kell elmondani, hogy az a vegetáció kezdetén

2. táblázat: Eltérő arányú és dózisu műtrágyaadagok hatása a termésre, olajhozamra és a főbb betegségekre (BNR 1980)

Műtrágya hatóanyag kg/ha	Termés t/ha	Olajhozam t/ha	Botrytis %	Sclerotinia %
0 Kontroll	3,9	1,49	-	0,6
100 N	3,8	1,47	-	0,6
100 N 100 P	3,8	1,48	-	1,2
100 N 100 K	3,9	1,44	2,6	0,6
100 N 100 P 100 K	3,6	1,29	0,7	1,4
100 N 200 P 100 K	3,9	1,19	-	-
10 N 100 P 200 K	3,7	1,34	0,6	-
100 N 200 P 200 K	3,8	1,61	-	1,3

Megjegyzés: a kísérlet beállítása foszforral és káliummal jól ellátott mészel-pedekes csernozjom talajon Marianne hibriddel történt (Madaras, 1980).

fejttette ki hatását, az olajtartalmat nem csökkentette, a termésátlagokat viszont megbízhatóan növelte a BNR kísérleteinkben. A tápanyaggal szűkösen ellátott talajokon a nitrogén mellett jó hatású a foszfor (10–30 kilogramm/hektár) és kálium (15–30 kilogramm/hektár) starterként való használata is. Az okszerűen alkalmazott startertrágyázástól – bár itt a hasznosulás természetvédelmi, csak korlátozott mértékű – mindig terméstöbblet várható.

Talaj-előkészítés

Általános az őszi mélyszántással történő talajelőkészítés, de vannak kedvező tapasztalataink a szántás nélküli talajelőkészítésre vonatkozóan is, amennyiben az elővetemény szármaradványa nem nagy tömegű és a tárcsázással jól bedolgozható. A szántást ilyen esetben altalajlazítással helyettesíthetjük. Az altalajlazító használata különösen sekély termőrétegű, vagy szikes altalaj esetén hozhat eredményeket.

Mindezek ellenére az eddigi tapasztalatok azt mutatják, és igazolják, hogy altalajlazítást lehetőleg a napraforgót megelőző termelési ciklusban alkalmazzunk. A napraforgó talajművelés- talajelőkészítési rendszerében feltétlenül szerepeljen az őszi mélyszántás.

Korán lekerülő elővetemény utáni műveletek

(Őszi kalászosok, borsó, repce, mustár, olajretek, stb.)

A felsorolt növények után tarlóhántást kell alkalmazni. A tarlóhántást követően a talajt zárjuk le – a talajnedvesség és a csapadék megőrzése miatt is –, hogy a gyommagvak keléséhez a feltételek biztosítottak legyenek.

A kigyomosodott, tarlóhántott terület szükség szerint kultivátorozzuk, majd hengerezzük (sajnos az utóbbi időben erősen csökkent a henger használata). Ősz folyamán a termőréteg- és az előző

évi szántás mélységétől függően végezzük el az őszi szántást és annak durva elmunkálását, melyre az eke után kapcsolt hengerboronák stb. alkalmasak. Ezt követően a tavaszi talajmunkák már megegyeznek a későn lekerülő elővetemény utáni talajmunkával.

Későn lekerülő elővetemény utáni műveletek

A napraforgó leggyakoribb későn lekerülő előveteménye a kukorica, amely jelentős mennyiségű szármaradványt hagy vissza.

Ha az őszi időjárás megengedi, javasolt – a könnyebben- és jobb minőségben végezhető szántás érdekében – a szármaradványok lezúzása, majd a szántás felületének durva elmunkálása. A szántás őszi elmunkálásainak ott van nagyobb jelentősége, ahol nincs elég könnyű gép a tavaszi simítózás elvégzésére. E művelettel talajaink nedvességtartalmát jobban meg tudjuk őrizni, elősegítve ezzel a tavaszi talajmunkák jobb minőségű elvégzését.

Szántás előtt, – kevés növénymaradványt visszahagyó kultúra után –, szintén javasolt a mélylazító használata. A mélylazítás energia igénye megközelítően azonos a szántáséval és sekély termőrétegű talajokon, – ahol a szántás mélyítésével nem lehet az eketalp okozta tömörödéseket fellazítani-, kiváló hatású. (Horváth, 1996).

Tavaszi talajmunkák

Céljuk az aprómorzás szerkezetű, jól beérett magágy létrehozása. A herbicidek kijuttatása előtt gondosan kell előkészíteni a talajt, hogy a vegyszer hatékonysága minél jobb legyen. A felesleges műveletek a talajt szárítják, porosítják, a keréknyomokban tömörítik, aprómorzás szerkezetét rontják. Ezért gépkapcsolásokkal kell törekedni arra, hogy minél kevesebb menetben alakítsuk ki a megfelelő minőségű magágyat. Ezért is javasolt a különböző elemekből összeállított kombinátorok használata.

A tárcsa használatát lehetőleg kerülni kell, mivel a vegyszerek bedolgozásához az ásóborona is többnyire megfelel.

A jól végzett talajmunkák után a talaj állapotára jellemző:

- az aprómorzás talajszerkezet helyreállása,
- regenerálódott talajélet,
- jó tápanyag-szolgáltatás,
- a gyökérzet mélyrehatolását biztosító fellazított termőréteg, és a
- kellőképpen ülepedett és beérett magágy.

A napraforgónak igen jól elmunkált, beérett és kellően ülepedett magágyra van szüksége, hogy kelése dinamikus legyen. (Horváth, 1996).

Vetés

A vetést meghatározó tényezők

A sikeres termesztés érdekében a vetések előkészítésére – és végrehajtására igen nagy gondot kell fordítani. Az alkalmazott napraforgó hibridek eltérő genetikai alapja- ökológiai igénye – és tenyészidejének függvényében a „klasszikusnak” vett április közepi vetésidők határai egy kissé kitolódtak. Azonban tapasztalati példák alapján továbbra is az április 15–20 közötti vetésidő intervallumokat tartjuk optimálisnak. A vetési időpont helyes megválasztásánál, az optimális vetésmélységnél (4–6 cm + 1–2 cm) mért talajhőmérséklet az egyik legmegbízhatóbb objektív faktor. Amennyiben a jelzett talajmélységben – a hőmérséklet eléri a 10–12 Celsius-fokot, a vetés megkezdhető. Ennél a hőmérsékletnél már biztosított az egyenes csírázás- és kelés. (Horváth, 1988).

A korai vetések (április első dekádja) hátránya: a többnyire vontatott kelés-, a gyakori csírákori növénypusztulás- és a bimbózást követő fenofázisokban megjelenő „hidegstressz” okozta élettani eredetű tányérdeformációk. Ezeket a várható tőszám kieséseket „túlvetéssel” nem lehet pótolni, mivel a vetés többnyire nem egyenletesen, hanem foltokban ritkul. A korai madárkarak éppen a leghamarább csírázó, legerőteljesebb növényeket érintik, ami a termés kiesések valószínűségét tovább növeli.

A korai vetések további hátránya, hogy a vegyszeres gyomirtások minősége is sok kívánnivalót hagy maga után. A ppi herbicidek (Olitref, Racer, stb.) talajba dolgozása is sokszor körülményes, így hatásuk jelentősen lecsökken. Ugyancsak csökkent hatásúak az idő előtt földbe dolgozott talajfertőtlenítő szerek is (alkalmazásuk idején a talajlakó kártevők még a mélyebb talajrétegben tartózkodnak (Horváth, 1996).

A késői vetések (május 10. után) kockázata a száraz, aszályos évjáratokban viszonylag nagy. A vetés mélységében ebben az időpontban a talaj már erősen kiszárad. A kelés ütemét a csapadék hiánya is erősen ronthatja. Míg a korai vetéseknél a megfelelő hőmérséklet hiánya okozza az ún. „kettős keléseket” és szört állományokat, addig a késői vetéseknél ugyanezt a talajnedvesség hiányának tulajdoníthatjuk. A kedvező évjáratban, a májusban vetett növényállományok azonban sokat „behozhatnak” elmaradásukból. Megfelelő csa-

padék- és talajnedvesség esetén ugyanis kelésük gyors, robbanásszerű, a magasabb hőmérséklet hatására vegetációjuk lerövidül, virágzásuk alig marad el az optimális időben vetett állományokétól.

A napraforgó hibridek térhódításával és alkalmazásával a tőszám nagyobb mértékben nőtt a kívánatosnál. Ezért az alkalmazott hibridek habitusának – és ökológiai igényének – függvényében felül kellett vizsgálni az eddig használt tőszám-intervallumok felső határát. Általánosan elmondható, hogy hazai viszonyaink között, a jó vízgazdálkodású talajokon sem javasolunk 50–55 ezernél magasabb termő tőszámokat (egyedül a sűrítést jól tűró U-55 E hibridnél). Homokos, sekély termőrétegű, gyengébb vízgazdálkodású talajokon a 40–45 ezres termőtőszám indokolt. (Az egyes hibridekre javasolt tőszám értékeket a mindenkori vetőmag ismertetőinkben közöljük!).

A fajta (hibrid) megválasztása

Jelenleg a köztermesztésben megközelítően 100 államilag minősített fajtaival (hibriddel) rendelkezünk, ami igen széles fajtaválasztékot biztosít a termeszők számára. Ezzel a fajtasortimenttel mindenkinek lehetősége van arra, hogy adott táj körzetben a számára leggazdaságosabban termesztendő fajtát válassza.

A fajta megválasztásánál – éppen a minősített fajták magas számából adódóan – nem lehet minden táj körzetre, mikro-régióra, netalán táblára adaptál-

ható „örökérvényű” ajánlatokat tenni, pár momentumra azonban mégis felhívni a figyelmet.

Ilyen például:

– *A termesztési cél (olajipari vagy étkezési, illetve madáreleség célú fajtát termesztünk), mely döntően befolyásolja a tábla megválasztását, a tőszámot, az előveteményt, és az optimálisnak tartott 5 éves forgó betartását!* Ennek hiányában ugyanis az étkezési, illetve madáreleség célú csíkos, vagy fehér kaszatú állományokban (pl. HATTYÚ) megjelenő fekete (v. sötétszürke) kaszatú árvakelésekkel eredő technikai keveredések a magtélerek piaci értékét jelentősen csökkenthetik, azok értékesítését meg is akadályozhatják! (különösen vonatkozik ez a kitétel a nyugat-európai „céltermesztésekre”),

– *A lakott területek közelsége* sok esetben szakmai kompromisszumra kényszerítő követelmény. Nem ajánlatos ugyanis e területen olyan fajta termesztése, ami fokozottan érzékeny a főbb kórokozókra, de olyan fajta sem, amely „zöld száron érése” folytán vegyszeres állományszárítást igényel. Itt ugyanis minden növényvédelmi beavatkozás nagy szakmai kockázattal jár!

– *A tábla domborzati viszonyai*, annak homogen, sík v. heterogén volta nagy kórtani toleranciájú, és ökológiai plaszticitású fajtát igényel. Ilyen volt többek között; az IREGI-HNK-173-as, és az U-55E hibrid is.

– *Folyók, tavak közelsége* kifejezetten nagy kórtani toleranciát mutató hibridek termesztését igényli. Pl. ZOLTÁN, ZSU-

ZSA, PIXEL, ARÉNA, RESIA stb. E területeken ugyanis mind a fehérpenészes szár- és tányérrothadás (Sclerotinia sclerotiorum), mind a Phomopsis/Diaporthe helianthii gomba óriási termés kieséseket okoz.

– *A szomszédos, ún. „veszélyes” kultúrák közelsége* (gyümölcsös, dohány, szőlő virágmagtermesztés stb.) szomszédsága korai tenyészidejű, és nem „zöldszáron érő” fajták termesztését igényli.

A vegyszeres állományszárításnál szinte minden esetben kisebb-nagyobb fitotoxikus kórok léphetnek fel a szomszédos kultúrákban (bírósági perek)!

– *A fajták magas olajtartalma* (51–53 %) nem lehet öncél, ha az nem párosul, kórtani toleranciával és termésbiztonsággal! E tekintetben praktikus a hektáronkénti olajhozamban való gondoskodás. A kifejezetten magas olaj %-ok ugyanis többnyire fokozott kórtani érzékenységgel párosulnak!

Természetesen terjedelmi okok miatt valamennyi – a fajta megválasztását célzó – szakmai követelményre nem térhettünk ki részletesen. A helyes fajtakiválasztáshoz továbbra is nagy segítséget nyújtanak az Országos Mezőgazdasági Minősítő Intézet által egyes térségekben beállított „minősített napraforgó fajták” kísérletei, valamint az évente kiadott szakmai kiadványai és segédletei.

Dr. Horváth Zoltán

„A napraforgó termesztése” című cikket következő számunkban folytatjuk.

PÁLYÁZAT A TIG Kht. vetőmag tartalékolására

1. A pályázató neve, címe:

Tartalékgazdálkodási Közhasznú Társaság (TIG Kht.), 1053 Budapest, Vámház krt. 2. (telefon: 1-318-2891, telefax: 1-266-4820, előadó: Lelkes Zoltán).

2. A pályázat tárgya:

Államilag minősített, piaci értékítélet alapján keresett és a következőkben részletezett növényfajok 2002. évi termésű vetőmagvai:

őszi búza, hibridkukorica, napraforgó, étkezési-, takarmány-, és zöldborsó, szója, száraz-, és zöldbab, lucerna, vöröshere, paprika, vöröshagyma, valamint fűfajták.

Elbíráláskor előnyt élveznek a hazai nemességű és/vagy fajtafenntartású, Magyarországon előállított vetőmagvak. A Bíráló Bizottság fenntartja magának a jogot az előzőekben nem részletezett további fajok – esetenkénti – tételes kedvező elbírálására is.

A betárolási árat a Pályázó adja meg, megközelítőleg a nagykereskedelmi zsákos ár 50–60 %-án számolva.

3. A pályázat beérkezésének határideje: 2002. május 15.

4. Szakmai igazolás:

A Pályázó az ajánlattételkor és a betároláskor tagja a Vetőmag Terméktanácsnak.

5. Pályázatok elbírálása:

A pályázatokat a Tartalékgazdálkodási Közhasznú Társaság, a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium és a Vetőmag Terméktanács Bíráló Bizottsága 2002. június 15-ig elbírálja. A bírálatot követően a vonatkozó kiértékeléseket a TIG Kht. a Pályázónak megküldi.

6. A teljesítés határideje:

Az OMMI vetőmag-minősítő bizonyítványok átadásával folyamatosan 2003. január 15-ig bezárólag.

A vetőmagnak a betároláskor szabványos OMMI minősítéssel kell rendelkeznie és a Pályázó kizárólagos tulajdonát kell, hogy képezze.

7. A teljesítés, tárolás helye:

TIG Kht. telephelye, vagy a Pályázó telephelye, amennyiben a TIG Kht. tárolási feltéte-

leinek megfelel. A Pályázó telephelyén való tároláskor, a tárolás helyére vonatkozóan, a Pályázónak raktár és készletbiztosítással kell rendelkeznie.

8. TIG Kht. pénzügyi ellenszolgáltatásának feltételei:

A pályázaton kedvezően elbírált tételekre vonatkozóan a Pályázóval a TIG Kht. adásvételi és a Pályázó telephelyén történő tároláskor tárolási szerződést köt. Az adásvételi szerződéshez a Pályázó csatolja a szerződés értékével azonos nagyságrendű bankgaranciát. A szerződésben meghatározott teljesítési helyre a Pályázó által betárolt TIG Kht. által készletre vett árukészlet áfával növelt ellenértékét, a számla TIG Kht. általi kézhezvételét követően 10 banki napon belül átutalja az OMMI szerint szabványos minősítéssel rendelkező tételekre.

9. Egyéb információk:

Az elfogadott pályázatok alapján a TIG Kht. betárolásába került vetőmagvakat a Pályázó 2004. január 15-ig a betároláskori egységár + felár + áfa értékben köteles visszavásárolni. Felár a TIG Kht. általi számla kiegyenlítéséskor érvényes jegybanki alapkamat + 2 %, a tárolási időszakra vonatkozóan.

Dr. Lévy Tibor

kereskedelmi vezérigazgató-helyettes

AZ EU INTEGRÁCIÓ AKTUALITÁSAI

A mezőgazdaság Magyarország esetében is – a közösség korábbi bővítéseivel, valamint a többi tagjelölt országhoz hasonlóan – a csatlakozási tárgyalások egyik legszerteágazóbb és legtöbb problémát felvető területe. Noha a mezőgazdaság csak egy a csatlakozási tárgyalások 31 fejezete közül, jelentőségét szemlélteti, hogy egyrészt a jelenlegi 15 tagállam együttműködését szabályozó joganyag (a közösségi vívmányok) fele (körülbelül 40 ezer oldal) az agrárágazatot szabályozza, másrészt a tagállamok közös költségvetésének felét a Közös Agrárpolitika működtetésére fordítják.

A csatlakozás várható időpontja

Az Európai Unió 2001. június közepén Göteborgban tartott csúcsertekezletén a tagországok kijelentették, hogy az Európai Parlament 2004-ben esedékes választásán a legfelkészültebb tagjelölt országok már tagként vehetnek részt. Ez alapján, valamint felkészülésünket és a tárgyalások eddigi állását tekintve reális célként tűzhető ki, hogy hazánk 2004. január 1-jétől az EU teljes jogú tagja lesz. Ehhez azonban nagyon szoros menetrend szerint még idén be kell fejezni a hátramaradt kényes, „pénzes” fejezetek (költségvetés, regionális politika, mezőgazdaság) tárgyalását, 2003 pedig a Csatlakozási Szerződés tagállamok általi jóváhagyásának éve lesz. Esetleges csúszások a csatlakozás időpontját kitolhatják 2004. július 1-jére, illetve 2005. január 1-jére, ennél későbbi dátummal a jelenlegi körülmények ismeretében nem indokolt számolni.

A tárgyalások eddigi szakaszai

A csatlakozási tárgyalások első szakasza a közösségi vívmányok átvilágítása volt, amely a teljes közösségi joganyag áttekintését jelentette abból a szempontból, hogy Magyarország mennyiben vette át azokat saját jogrendjébe, illetve a csatlakozás után hogyan tudja majd alkalmazni azokat.

Az átvilágítás nyolc fordulóban 1998. szeptembere és 1999. novembere között zajlott le. Az átvilágítási folyamat során a magyar tárgyaló delegáció minden eset-

ben érvényesíteni tudta a Kormánytól kapott mandátumot. Kis számú átmeneti mentességi igény került bejelentésre, és mindenhol jeleztük tárgyalási igényünket, ahol a magyar mezőgazdasági termelést, illetve a támogatási lehetőségeket a csatlakozás után behatároló kvótákról, bázisterületekről volt szó.

Az átvilágítás eredményeit figyelembe véve kidolgoztuk és 1999. november 29-én Brüsszelben átadtuk a magyar mezőgazdasági tárgyalási álláspontot, az ún. Pozíciós Dokumentumot. A dokumentum négy, – a felkészülés és a tárgyalások során a magyar fél által teljesítendő – célkitűzést tartalmaz:

- Magyarország képes lesz a Közös Agrárpolitika rendszerébe integrálódni. A csatlakozás időpontjáig megteremtjük a Közös Agrárpolitika (KAP) működtetési feltételeit.

- A mezőgazdaság területén átfogó átmeneti időszak nélküli csatlakozásra törekszünk. Mentességi igényeink alapvetően a termelők felkészülését szolgálják, nem érintik a KAP rendszerének működését.

- Igényt tartunk minden olyan támogatási formára, amelyet a csatlakozáskor az Európai Unió többi tagállamának gazdái, illetve agrárgazdaságai élveznek, különös tekintettel a közvetlen termelői kifizetésekre. A csatlakozáskor tehát az EU jelenlegi tagjaival azonos kötelezettségeket vállalva és azonos jogokat szerezve kívánunk bekapcsolódni a Közös Agrárpolitikába.

- A Közös Agrárpolitika keretében alkalmazott termelékorkorlátozó intézkedések, mennyiséghez kötött támogatások bázisaként olyan értékek elfogadását kérjük, amelyek tényleges mozgásteret jelentenek az érintett szektorok számára.

A magyar tárgyalási pozíció átadása óta eltelt két évben számos egyeztetésre, hivatalos dokumentumok átadására, bizonyos pozíciók elfogadására, módosítására, illetve visszavonására került sor. Minimálisra korlátoztuk az átmeneti mentességre vonatkozó kérelmeinek számát, és azok olyan területeket érintenek, amelyek nem zavarják az egységes belső piac működését.

Sokak előtt ismert, hogy a Közös Agrárpolitika nem egy állandó rendszer. Intézkedéseit folyamatos reformok változtatják. Csatlakozási és tárgyalástechnikai szempontból nagyon fontos, hogy mindig az érvényben lévő szabályokról tárgyal-

junk, ezzel elkerülhető a tárgyalások és akár a bővítés későbbi reformoktól függővé tétele.

Az ütemterv

Az EU 2001. december 5-én adta át utolsó hivatalos tárgyalási álláspontját. Ebben a közvetlen támogatások és a termelékorkorlátozó intézkedések (kvóták, bázisterületek) kivételével minden kérésünkről állást foglalt.

Az EU tagországi által elfogadott ütemterv (Bővítési Stratégiai Dokumentum) szerint 2001. II. félévében (ténylegesen december 13-án) a mezőgazdaság területén is megkezdődtek az érdemi tárgyalások. Ezek során először a mezőgazdaság horizontális témáit tárgyaljuk (pl. állategészségügy, növényegészségügy), míg 2002. I. és várhatóan még a II. félévében is a piaci rendtartásokat érintő kérdések (pl. termelési kvóták, támogatási rendszer) kerülnek napirendre. Az Unióval közös célunk, hogy a horizontális kérdéseket még 2002. első negyedévében lezárjuk és a közeljövőben a támogatások és kvóták kivételével a lehető legtöbb egyéb pozíciót is tisztázhassuk.

Hangsúlyozni kell azt a korábbi megállapítást, hogy az Uniónak még nincs közös álláspontja (tervezet szinten sem) a támogatásokról és a kvótákról. Ennek fényében értékelendők bizonyos uniós szakértők nyilatkozatai. Érdemes egyébként figyelemmel kísérni az elmúlt 2–3 év során a nyilatkozatokban tapasztalható hangsúlyeltolódást. A közvetlen támogatások esetében például a kategorikus elutasítástól eljutottunk addig a megfogalmazásig, miszerint azok a tagjelöltek, akik a támogatások 100 százaléka igény tartanak, kockáztatják első körös tagságukat.

Az Európai Bizottság január végére tervezi kidolgozni a támogatásokra vonatkozó „Közös Álláspont Tervezetet”, ami aztán a tagállamok jóváhagyása után (várhatóan többhónapos egyeztetést és többszöri módosítást követően) válhat az EU hivatalos közös álláspontjává, az érdemi tárgyalások alapjává. A francia és német választások késleltethetik a közösségen belüli konszenzus kialakulását és így a kérdés érdemi tárgyalásának elkezdését. A Bizottság kidolgozás alatt álló tervezetéről annyit már kiszivárogtattak, hogy az új tagok esetében várhatóan a közvetlen termelői támogatások 5–10 éves átmeneti időszak alatt történő fokozatos (kezdetben legfeljebb 30%) bevezetését irányozza elő. A csatlakozás első napjától teljes jogú tagságot megcélzó magyar álláspont és a bizottsági tervezet közötti jelentős eltérés a későbbiekben a

csatlakozási tárgyalás nehezen áthidalható válságához is vezethet.

A termeléskorlátozó intézkedések esetében Magyarország igényt tart arra, hogy lehetőséget kapjon olyan mértékű mezőgazdasági termelés fenntartására, amely tükrözi a tényleges termelési potenciált, biztosítja a kedvező adottságú területek kihasználását, hosszú távra fedezi a belső fogyasztást és lehetővé teszi a kivitel azon termékekből, melyekből az ország többet képes versenyképesen megtermelni, mint saját szükséglete. Az EU álláspontja szerint a kvótáknak egy később meghatározandó bázisidőszak *tényleges termelési adatain* kell alapulniuk. Érezhető, hogy az EU a 90-es évek második felét kívánja bázisidőszakként alapul venni, mi pedig a rendszerváltás termelési színvonalát kérjük elfogadtatni.

Felkészülési tennivalók

Az átmenet nélküli csatlakozás érdekében, szigorú *jogharmonizációs, intézményfejlesztési és gazdaságfejlesztési programot* hajtunk végre az agrárgazdaságban.

A mezőgazdaságra vonatkozó *közösségi joganyag harmonizációja* terén ki kell emelni a növényvédelmi, a szőlőtermesztésről és a borgazdálkodásról, valamint a szőlő- és gyümölcsös ültetvények összeírásáról szóló törvényeket, valamint az állat-egészségügyi törvény módosítását. Bizonyos területeken a magyar jogi keretek szinte automatizmust biztosítanak az újonnan alkotott közösségi rendelkezések átvételére (Magyar Élelmiszerkönyv, Magyar Takarmánykönyv, Borkönyv).

Az elmúlt időszakban az FVM az intézményfejlesztés területén jelentős munkát végzett és eredményeket ért el. E célra a költségvetési források mellett jelentős PHARE-támogatás is felhasználásra került. Többek között továbbfejlesztettük az állat-egészségügyi, növény-egészségügyi rendszert. Lépéseket tettünk az EU vidékfejlesztési programok kezelését végző intézmények kiépítésére is. Jelentős az előrelépés az ingatlan-nyilvántartásban is.

A piaci rendtartások esetében a közösségi jogszabályok csatlakozáskor közvetlenül alkalmazandóvá válnak. Így elsődleges feladatunk a működtetés feltételeinek megteremtése. A csatlakozás előtti teljes harmonizáció elsősorban költségvetési okokból megvalósíthatatlan. Ugyanakkor számos szabályozási elemet már a felkészülés időszakában be kell gyakorolnunk. Az EU szabályozáshoz hasonló intézkedések bevezetése mellett kiemelt hangsúlyt kell fektetni az egyes intézkedések EU-konform eljárásrendjének kialakítására. A 2004. január 1-jei csatlakozási céldátumot figyelembe véve az eddig elmaradt

harmonizációs lépések megtételére és az intézkedések begyakorlására már csak a 2003-as év áll rendelkezésre.

Az elsősorban a piaci rendtartásokhoz kapcsolódó, az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA) Garancia részlegén keresztül folyósítandó közösségi támogatások kezeléséért az *Agrárintervenciók Központ* lesz felelős. A leendő Kifizető Ügynökség jogi, valamint intézményi hátterének kialakítása érdekében jelentős erőfeszítéseket teszünk.

A jelenleg a SAPARD előcsatlakozási alap, majd a jövőben az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA) Orientációs részlegén keresztül, elsősorban vidékfejlesztésre folyósítandó közösségi támogatások kezelésére kijelölt SAPARD Hivatal akkreditációra történő felkészítése tekintetében hangsúlyozandó, hogy az Európai Bizottság képviselői 2001. decemberi látogatásuk során elégedettek voltak az elmúlt időszakban történt előrehaladással. Hazánk várhatóan ez év közepétől kezdődően részülhet az említett Unió támogatási formáiból.

A kormányzat és ezen belül az agrárágazat azon feladatait, amelyeket a sikeres csatlakozás érdekében a csatlakozásig meg kell tenni az ún. „A Közösségi Vívományok Átvételét Szolgáló Nemzeti Program”, az ANP foglalja össze, amit a magyar Kormány készített el az Európai Bizottsághoz került benyújtásra. Az ANP-ben foglalt feladatok végrehajtása alapvetően befolyásolja, hogy az Unió mennyire fogja hazánkat EU-érettnek tekinteni.

Az ANP keretében az agrárgazdasági vonatkozású feladatok kezelésére – jelleghűknél fogva – részben horizontálisan, (például állat- és növényegészségügy, intézményi rendszer, minőségbiztosítás, emberi erőforrás, földnyilvántartás, élelmiszeripar, agrár-környezetvédelem, vidékfejlesztés), részben pedig vertikálisan, azaz az egyes alágazati szektorok agrárpiacon rendtartásainak szabályozása mentén kerül sor. Az ANP ezáltal lefedi az integrációs folyamat részeként bevezetendő intézkedések egészét.

A magyar kormány tavaly novemberben úgy határozott, hogy 2002 tavaszára *akciótervet* készít. Célja, hogy a jogharmonizációs program és az ANP felülvizsgálata mellett feltárjon minden olyan további feladatot, amelyet a Csatlakozási Szerződés aláírása és a teljes jogú tagság időpontja közötti időszakban végre kell hajtani. A most kidolgozás alatt álló akciótervben feltüntetett harmonizációs feladatok végrehajtásához szükséges források biztosításával a még hátralévő felkészülési feladatok sikeresen elvégezhetők.

Somogyi Zoltán

főosztályvezető-helyettes

FVM Európai Integrációs főosztály

Az Európai Unióban a növényfajtákat illetően két nagy rendszer működik, a növényfajták kereskedelmi forgalmazási rendszere és a növényfajták oltalmi rendszere.

Az első, a termelői-, felhasználói érdekek védelmére kialakított államigazgatási eljárás azt szabályozza, hogy mely fajok fajtáinak vetőmagja, illetve vegetatív szaporítóanyaga és azok milyen minősítési kategóriában kerülhet kereskedelmi forgalomba és ezáltal a köztermesztésbe. Az eljárás folyamata két részből, a növényfajták állami elismeréséből (nemzeti fajtajegyzék) és a vetőmagvak, illetve a vegetatív szaporítóanyagok minősítéséből (certifikáció) tevődik össze.

A másik rendszer pedig az UPOV, – az Új Növényfajták Oltalmazására létesített Nemzetközi Egyezmény alapján működő magánjogi intézmény –, melynek keretében a jogszabályok kizárólagos jogot adnak a fajtaoltalmasnak a fajta hasznosítását illetően az oltalmi időszak alatt. A két rendszer egymástól függetlenül működik.

Az EU területén a szántóföldi növények, a zöldség növények, és a szőlő fajtáinak állami elismerését, valamint a vetőmagvak és a vegetatív szaporítóanyagok minősítését kezdettől fogva együtt szabályozzák és az egész problémakört a kereskedelmi forgalmazás oldaláról közelítik meg.

A fő kérdés mindig az: mit kell annak érdekében tenni, hogy egy fajta vetőmagja vagy vegetatív szaporítóanyaga az EU területén korlátozás nélkül forgalomba kerülhessen. Újabbban a gyümölcs és a dísznövény szaporítóanyagok forgalmazásának irányelvekben történő szabályozása is napirendre került.

A szántóföldi növényfajták kereskedelmi forgalmazásának szabályai

Az EU Tanácsának hat irányelve képezi a szántóföldi növényfajták állami elismerésének, illetve a vetőmagvak és vegetatív szaporítóanyagok kereskedelmi forgalmazásának alapjait. Ezek az irányelvek a következők:

– A Tanács 1966. június 14-i irányelve a répafélék vetőmagjának forgalmazásáról (66/400/EGK);

– a Tanács 1996. június 14-i irányelve a takarmánynövények vetőmagjának forgalmazásáról (66/401/EGK);

– a Tanács 1996. június 14-i irányelve a gabonafélék vetőmagjának forgalmazásáról (66/402/EGK);

– a Tanács 1996. június 14-i irányelve a burgonya vetőgumó forgalmazásáról (66/403/EGK);

A növényfajták állami elismerése az Európai Unióba történő csatlakozást követően

– a Tanács 1996. június 30-i irányelve az olaj- és rosnövények vetőmagjának forgalmazásáról (69/208/EGK), valamint

– a Tanács 1970. szeptember 29-i irányelve a szántóföldi növényfajok közös fajtakatalógusáról (70/457/EGK).

A technikai-technológiai előrehaladáshoz igazodóan, valamint az újabb tagállamok csatlakozása miatt ezeket az irányelveket ugyan többször módosították, azonban az alapelvek napjainkig semmit sem változtak.

Az irányelvek a Közösség rendeleteivel ellentétben nem közvetlenül érvényesülnek, hanem azokat a nemzeti szabályozásokhoz kell átvinni, lehetőséget biztosítva a nemzeti sajátosságok figyelembe vételére. A vetőmagtörvényt és a végrehajtási rendeleteit ennek megfelelően kell módosítani a jövőben.

Az irányelvek szerint a szántóföldi növényfajok fajtáinak kereskedelmi forgalmazása két fontos alapra épül:

- A tagállamoknak elő kell írni, hogy a rendszerhez tartozó (a korábban említett öt irányelv által megadott) fajok fajtáinak vetőmagja vagy vegetatív szaporítóanyaga csak akkor hozható kereskedelmi forgalomba az EU területén, ha azt mint bázis (elit), vagy mint certifikált (I-II. szap. fokú) vetőmagot minősítették.

- A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy az így minősített bázis, illetve certifikált vetőmag vagy vegetatív szaporítóanyag a Közösségen belül semmilyen kereskedelmi forgalmi korlátozást ne szenvedjen.

Ez a két fő szabály biztosíthatja, hogy az egységesen minősített vetőmag a Közösség egész területén szabadon forgalmazható legyen.

Az említett hat irányelv közül öt tartalmazza azon fajok jegyzékét, melyek állami elismerése kötelező (lásd a mellékleteket). S a hazai fajjegyzéknek teljes mértékben azonosnak kell lenni ezekkel. Természetesen olyan fajok, melyek Magyarországon nincsenek a köztermesztésben, elhagyhatók. Ugyanakkor egy és ugyanazon jegyzéknek kell szolgálni a fajták állami elismerését és a vetőmagvak vagy vegetatív szaporítóanyagok minősítését.

Változtatni kell néhány növényfaj szántóföldi-, zöldség-, vagy dísznövénykénti besorolásán. Ugyanis pl. az EU nomenklatúrája szerint szántóföldi növény a szareptai mustár, a fekete mustár, a sáfrányos szeklice, a konyhakömény, a

mák és a fehérmustár. Ugyancsak szántóföldi növények a különböző fűfajok, függetlenül attól, hogy takarmányozási célra, vagy más hasznosításra ismerték el azokat. Zöldségnövények közé sorolják viszont az ipari cikóriát, a karórépát és az étkezési célú lóbabot.

Hogy egy fajtának milyen feltételeknek kell megfelelni ahhoz, hogy a vetőmagja vagy vegetatív szaporítóanyaga az egyes tagállamokban, illetve az EU egész területén forgalmazható legyen, azt a *szántóföldi növényfajok közös fajtakatalógusáról* szóló (hatodik) irányelv szabályozza.

Az olyan fajok fajtáinak vetőmagja vagy vegetatív szaporítóanyaga, melyeket az említett irányelvek nem említene, állami fajtaelismerés és hatósági vetőmag minősítés nélkül is forgalmazhatók.

Fontos szabály, hogy a szántóföldi növények közös fajtakatalógusát, – amelyet a szántóföldi, a kertészeti és erdészeti növények szaporítóanyagának felügyeletét ellátó EU Vetőmag és Szaporítóanyag Állandó Bizottság gondoz –, a tagállamok nemzeti fajtajegyzéke alapján állítják össze.

Az állami fajtaelismerés, illetve a nemzeti fajtajegyzékre való felkerülés kritériumai mindegyik tagországban a következők: megkülönböztethetőség (D), egyenműség (U), állandóság (S), kielégítő gazdasági-termesztési érték és a megfelelő elnevezés.

A fajták DUS vizsgálatát a kijelölt hatóságok a saját kísérleti hálózatukban végzik el. Illetve, két- vagy többoldalú

megállapodás, vagy egyszeri megrendelés alapján más intézmények eredményét veszik át.

A gazdasági értékvizsgálatokat ki kell terjeszteni valamennyi állami elismerésre kötelezett fajra, függetlenül attól, hogy milyen jelentősége van a hazai köztermesztésben. Ez ugyanis a közös fajtajegyzékre való kerülés feltétele.

A gazdasági-termesztési célú értékvizsgálatot nem szükséges elvégezni:

- a nem takarmányozási célú fűfajtáknál;

- a kizárólag exportra termelő fajták vetőmagját vagy vegetatív szaporítóanyagát;

- azon fajtáknál (vonalaknál, hibriddeknél), amiket csak mint hibrid komponenseket használnak fel.

A nem takarmányozási célú füveknél a szabad vetőmag kereskedelem érdekében azonban indokolt egy, a megfelelő gazdasági-használati értéket megállapító egységesen meghatározó minimális követelményű vizsgálat. Ezt az utóbbi években vezették be.

A szántóföldi növényfajok EU közös fajtakatalógusáról szóló irányelv szerint: a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a többi tagállamból származó fajták vizsgálata és elismerése ugyanazon eljárásban, ugyanazon feltételekkel történjen, mint a saját fajtáié. Előírja továbbá, hogy a fajták állami elismerése csak hivatalos vizsgálatok alapján lehetséges.

Ha a hibridek és a szintetikus fajták vizsgálatához a genetikai összetevők ki-

sérletbe állítása is szükséges, a tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a komponensek vizsgálati eredményét és leírását, valamint a hibrid képletét – a nemesítő kérésére – bizalmasan kezelje.

Az egyes tagállamoknak a területükön elismert fajták jegyzékét közzé kell tenniük, megjelölve benne a fajtafenntartó nevét is. A fajtafenntartónak feljegyzést kell vezetni az elit vetőmagot megelőző összes nemzedékre vonatkozóan. Ennek alapján ellenőrizhető a hatóság részéről a fenntartó nemesítés.

A fajtafenntartás eredményességének ellenőrzéséhez a fajtafenntartótól vetőmagminta kérhető be, amit a letéti mintával kell összevetni.

A nem oltalmazott (úgynevezett szabad fajtának) egy országon belül több fajtafenntartója is lehet. A fajtafenntartás megkezdését a kijelölt hatósághoz kell bejelenteni, ahol elvégzik a szükséges DUS vizsgálatokat. Az eredményes vizsgálat után a fajtafenntartási tevékenységet engedélyezik és a fajtafenntartót nyilvánartásba veszik.

Az egyes tagországoknak a fajta állami elismeréséről és annak különböző változásairól értesíteniük kell a többi tagországot és az EU közös fajtakatalógussal foglalkozó Bizottságát.

A fajtaelismerés időtartama az EU összes tagállamában a szántóföldi növényeknél 10 év. Amennyiben a nemesítő kéri, továbbá a fajta a DUS követelményeknek megfelel és természetű igény még mutatkozik iránta, újból meghosszabbítható.

A fajtaelismerés meghosszabbítására vonatkozó kérelmet a lejárati időpontja előtt két évvel kell benyújtani.

Általános szabály, hogy az EU közös fajtakatalógusába történt felvétel után, – a Közösségen belül –, a fajtára vonatkozóan semmilyen formai korlátozás nem érvényesíthető. De itt is van kivétel! Lehetőség van ugyanis arra, hogy egy tagállam a saját területén vagy annak egy részén, egy fajta forgalmazását megtiltsa. Az ilyen korlátozást a közös fajtakatalógusban „ex”-szel jelölik az illető ország megnevezésével.

Mikor lehet egy fajta vetőmagjának vagy vegetatív szaporítóanyagának a kereskedelmi forgalmazását megtiltani vagy korlátozni?

Akkor, ha

- egy fajta termesztésbevétele az illető országban a növényvédelem tekintetében más faj vagy más fajta termesztésére vagy a környezetre káros hatással van;

- az illető tagországban végzett fajtakísérletek alapján megállapítást nyert, hogy az ország területének egyetlen részén sem ad olyan eredményt, mint a már

korábban elismert fajták, vagy a minősége, vagy a tenyésztése miatt nem használható eredményesen.

A tagországok nemzeti fajtajegyzékén lévő fajták állami elismerése akkor szűnik meg, ha

- az állami elismerést a nemesítő a lejárati idő előtt visszavonja;

- az elismerési idő lejár és a nemesítő nem kéri a meghosszabbítását;

- a kísérleti vizsgálatok megállapítják, hogy a fajta már nem felel meg a DUS követelményeinek;

- a hivatkozott EU irányelv alapján készített jogszabályok nem tartják be és
- megtevesztő adatok alapján történt az állami elismerés.

Ha egy fajta állami elismerése abban a tagállamban szűnik meg, ahol először regisztrálták, a többi tagállam az elismerést fenntarthatja, amennyiben az elismerés feltételei továbbra is fennállnak és ha a fajtafenntartó nemesítés biztosított.

A tagállamok a saját területükön engedélyezhetik, hogy a visszavont fajta vetőmagjának vagy vegetatív szaporítóanyagának forgalmazására a lejárati követő harmadik év június 30-ig lehetőség legyen.

A zöldségnövény fajták kereskedelmi forgalmazásának szabályai

A zöldség vetőmagvak forgalmazását és a zöldségnövények EU közös fajtakatalógusát a Tanács 1970. szeptember 29-ei irányelve (70/458/EGK) szabályozza, mely több pontban eltér a szántóföldi növények szabályaitól.

Ezek közül a legfontosabbak:

- az állami fajtaelismerésnek nem feltétele a fajta gazdasági-termesztési értékének vizsgálata;

- a zöldségfajták vetőmagját, mint standard vetőmagot lehet forgalomba hozni.

A jogszabályok módosításával a szántóföldi növényekéhez hasonlóan a zöldségnövények fajlistáját is az irányelvben megadotthoz kell igazítani. Meg kell szüntetni az állami elismeréshez a gazdasági értékvizsgálatok elvégzésének követelményét.

Az állami elismerés időtartama 10 év, de a szántóföldi növényeknél leírtakhoz hasonlóan meghosszabbítható.

A zöldségfélék palántáinak és nem vetőmagnak minősülő szaporítóanyagainak forgalmazását a Tanács 1992. június 10-i irányelve (92/33/EGK) tartalmazza. Az irányelvben leírt forgalmazási és ellenőrzési szabályok bevezetése is sürgető feladattá vált.

A szaktanácsadási célú fajtavizsgálatok, fajtaajánlások az EU tagországaiban

Az EU tagállamaiban az állami elismeréshez szükséges gazdasági értékvizsgálatok az egyéves növényfajoknál általában 2 évig tartanak, a két vagy többéves élettartamú fajoknál egy termelési ciklusra.

Az állami elismeréshez végzett gazdasági értékvizsgálati eredmények csak arra elégségesek, hogy ez alapján eldönthető legyen, hogy egy fajta alkalmas-e az illető ország területén vagy annak egy részén a köztermesztésbe vételre. Ahhoz azonban kevés, hogy a termelő számára megfelelő információt nyújtson a fajtakiválasztáshoz.

Ezért vezették be mindenütt az államilag elismert (nemzeti fajtajegyzéken szereplő) fajták gazdasági értékének további 2–3 évi vizsgálatát, amely a fajta összehasonlításán kívül egyéb pl. agrotechnikai vizsgálatokat is tartalmaz. Ezek alapján készülnek el a leíró és/vagy az ajánlati fajtajegyzékek.

A fajta állami elismerése utáni gazdasági értékvizsgálatban az EU tagállamok hatóságai különbözőképpen vesznek részt. Néhány példa:

Nagy-Britannia: A Nemzeti Agrobotanikai Intézet (National Institute of Agricultural Botany-NIAB) végzi a nemzeti fajtajegyzékhez és az ajánlati fajtajegyzékhez is a szükséges vizsgálatokat.

Németország: A Szövetségi Fajtahivatal (Bundessortenamt-BSA) végzi a nemzeti fajtajegyzékhez szükséges fajtavizsgálatokat a saját fajtakísérleti állomásain és kihelyezett kísérletekben. A korábbi saját, valamint az elismerés után lefolytatott 2–3 évi tartományi fajtakísérleti eredmények alapján készíti el a leíró fajtajegyzéket. Az ajánlati fajtajegyzékeket a tartományi mezőgazdasági intézetek vagy kamarák készítik el és adják közre a saját vizsgálati eredményeikre alapozva.

Franciaország: A nemzeti fajtajegyzékért felelős szervezet a Gazdasági Növények Nemesítésének Állandó Bizottsága (Comité Technique Permanent de la Sélection des plantes cultivées – CTPS), a fajtavizsgálatokat végző intézmény pedig a Fajta és Vetőmagvizsgáló Központ (Groupe d'Etude et de Contrôle des Variétés et des Semences – GEVES). Ez utóbbi intézmény csak a nemzeti fajtajegyzékhez szükséges vizsgálatokat végzi el. Az állami elismeréshez elkészített fajtaleírást, valamint a lefolytatott fajtakísérletek rövid összefoglaló eredményét egy úgynevezett bulletin formájában adják ki. Az ajánlati fajtajegyzékhez szükséges kísérleti vizsgálatokat a termelői szövetségek és egyéb érdekvédelmi szerveze-

tek szervezik, és ők készítik el ezek alapján az ajánlati fajtajegyzéket.

Az EU tagországaiban a fajtamegválasztás szempontjából igen nagy jelentősége van az ajánlati fajtajegyzékeknek, mert ezek adják a termelő számára a legteljesebb információt. Az ajánlati fajtalisták egy adott termőközre ajánlott fajtákat kiválasztják, és a termesztés, valamint a felhasználás tekintetében osztályozzák, kategorizálják.

Mivel az EU tagországaiban nemcsak saját nemzeti listájukon lévő fajták hozhatók kereskedelmi forgalomba, hanem az EU közös fajtakatalógus összes fajtája, szükségessé vált az úgynevezett EU *fajtakísérletek* bevezetése is. Vagyis a saját nemzeti listán nem szereplő fajtákat, a gazdasági érték szempontjából, egy erre létrehozott szervezet irányításával folyamatosan levizsgálják, hogy a nemzeti fajtajegyzékek nem szereplő egyéb EU fajtákról is ajánlatot tegyenek. A saját országbeli értékvizsgálati eredmények alapján így segítik a termelőt a nagyszámú fajta közötti kiigazodásban, a megfelelő fajta kiválasztásában.

Leíró fajtajegyzéket az osztrák, a német és a holland társhatóság készít.

Célja, hogy az állami elismeréshez végzett saját, és más szervek által végzett további 2–3 évi fajtavizsgálatok alapján a nemzeti fajtajegyzéken levő fajtákról egy

országos érvényű összehasonlító, értékelő elemzést adjon.

Leendő EU tagként a vetőmagtörvény és végrehajtási rendeleteinek legfontosabb változásait a következőkben látjuk:

– A növényfajták kereskedelmi forgalmazási szabályait függetleníteni kell a fajtatulajdonosi jogoktól, és azt a fajtatulajdonosi törvénybe kell áthelyezni.

– A megnevezett EU irányelvekkel harmonizáló fajjegyzék összeállítása és bevezetése.

– Az állami elismerés időtartama a szántóföldi- és zöldségnövényeknél egyévesen 10 év.

– A zöldségnövények gazdasági értékvizsgálatát meg kell szüntetni az állami elismerés feltételeként.

– Az EU irányelveiben nem szereplő szántóföldi- és zöldségnövény fajok fajtáinak fakultatív állami elismerési lehetősége nem EU konform.

– Az oltalom alatt nem álló fajták második és további fajtafenntartásának a lehetőségét meg kell adni.

**Dr. Lázár László
Dr. Rátkai József**

Országos Mezőgazdasági Minőség Intézet

MELLÉKLET

A ZÖLDSÉGNÖVÉNYEK KÖZÖS FAJTAKATALÓGUSA

1. Allium cepa L.	vöröshagyma
2. Allium fistulosum L.	sarjadékhagyma
3. Allium porrum L.	póréhagyma
4. Anthriscus cerefolium (L.) Hoffm.	turbolya
5. Apium graveolens L.	zeller
6. Asparagus officinalis L.	spárga
7. Beta vulgaris L. var. vulgaris	mángold
8. Beta vulgaris L. var. conditiva Alef.	cékla
9. Brassica oleracea L. convar. acephala (DC.) Alef. var. sabellica L.	levelés kel
10. Brassica oleracea L. convar. botrytis (L.)	karfiol
11. Brassica oleracea L. convar. botrytis (L.) Alef. var. cymosa Duch.	brokkoli
12. Brassica oleracea L. convar. oleracea var. gemmifera DC.	bimbóskel
13. Brassica oleracea L. convar. capitata (L.) Alef. var. sabauda L.	kelkáposzta
14. Brassica oleracea L. convar. capitata (L.) Alef. var. alba DC.	fejes káposzta
15. Brassica oleracea L. convar. capitata (L.) Alef. var. rubra DC.	vöröskáposzta
16. Brassica oleracea L. convar. acephala (DC.) Alef. var. gongyloides	karalábé
17. Brassica pekinensis (Lour.) Rupr.	kínai kel
18. Brassica rapa L. var. rapa	karórépa
19. Capsicum annuum L.	paprika
20. Cichorium endivia L.	endívia
21. Cichorium intybus L. (partim)	levél cikória
22. Cichorium intybus L. (partim)	ipari cikória
23. Citrullus lanatus (Thunb.) Matsum. et Nakai	görögdinnye
24. Cucumis melo L.	sárgadinnye
25. Cucumis sativus L.	uborka
26. Cucurbita papo L.	tök

27. Daucus carota L.	sárgarépa
28. Foeniculum vulgare Miller	édessaláta
29. Lactuca sativa L.	saláta
30. Lycopersicon lycopersicum (L.) Karsten ex Farw.	paradicsom
31. Petroselinum crispum (Miller) Nymen ex A.W. Hill.	petrezselyem
32. Phaseolus coccineus L.	futóbab
33. Phaseolus vulgaris L.	zöldbab
34. Pisum sativum L. (partim)	borsó
35. Raphanus sativus L.	reték
36. Scorzonera hispanica L.	feketegyökér
37. Solanum melongena L.	tojásgyümölcs
38. Spinacia oleracea L.	spenót
39. Valerianella locusta (L.) Laterr.	tépősaláta
40. Vicia faba L. (partim)	lóbab

A SZÁNTÓFÖLDI NÖVÉNYEK KÖZÖS FAJTAKATALÓGUSA

RÉPAFÉLÉK

1/ Beta vulgaris L.	cukorrépa
2/ Beta vulgaris L.	takarmányrépa

TAKARMÁNYNÖVÉNYEK

3/ Agrostis canina L.	eb tippan
4/ Agrostis gigantea Roth.	óriás tippan
5/ Agrostis stolonifera L.	tarackos tippan
6/ Agrostis capillaris L.	cérna tippan
7/ Alopecurus pratensis L.	réti ecsetpázsit
8/ Arrhenatherum elatius (L.) P. Beauv., ex J.S. et K.B. Presl.	francia perje
9/ Bromus catharticus Vahl	prérifű
10/ Bromus sitchensis Trin.	alaszka rozsnok
11/ Cynodon dactylon (L.) Pers.	csillagpázsit
12/ Dactylis glomerata L.	csomós ebrű
13/ Festuca arundinacea Schreber	nádképi
14/ Festuca ovina L.	csenkesz
	juh csenkesz

15/ Festuca pretensis Hudson	réti csenkesz
16/ Festuca rubra L.	vörös csenkesz
16.a/ X festulolium	csenkesz - perje fajhibrid
17/ Lolium multiflorum Lam.	olasz perje
18/ Lolium perenne L.	angol perje
19/ Lolium x boucheanum Kunth	hibrid perje
20/ Phalaris aquatica L.	gumós pántlikafű
21/ Phleum bertolonii DC.	gumós komócsin
22/ Phleum pratense L.	réti komócsin
23/ Poa annua L.	egyéves perje
24/ Poa nemoralis L.	ligeti perje
25/ Poa palustris L.	mocsári perje
26/ Poa pratensis L.	réti perje
27/ Poa trivialis L.	sovány perje
28/ Trisetum flavescens (L.) P. Beauv.	aranyzab
29/ Hedysarum coronarium L.	koronás (olasz) baltavirág
30/ Lotus corniculatus L.	szarvaskerep
31/ Lupinus albus L.	fehévirágú csillagfű
32/ Lupinus angustifolius L.	kékvirágú csillagfű
33/ Lupinus luteus L.	sárgavirágú csillagfű
34/ Medicago lupulina L.	komlós lucerna
35/ Medicago sativa L.	kékvirágú lucerna
36/ Medicago x varia T. Martyn	tarkavirágú lucerna
37/ Onobrychis viciifolia Scop.	baltacim
38/ Pisum sativum L. (partim)	takarmányborsó
39/ Trifolium alexandrinum L.	alexandriai here
40/ Trifolium hybridum L.	svédhere
41/ Trifolium incarnatum L.	bíborhere
42/ Trifolium pratense L.	vöröshere
43/ Trifolium repens L.	fehérhere
44/ Trifolium resupinatum L.	perzsahere
45/ Trigonella foenum-graecum L.	görögországi

46/ <i>Vicia faba</i> L. (partim)	lóbab	56/ <i>Brassica juncea</i> (L.) Czernj et Cosson	szareptai mustár	70/ <i>Oryza sativa</i> L.	rizs
47/ <i>Vicia pannonica</i> Crantz	pannonbükköny	57/ <i>Brassica napus</i> L. (partim)	káposztarepce	71/ <i>Phalaris canariensis</i> L.	kanári köles
48/ <i>Vicia sativa</i> L.	tavaszi bükköny	58/ <i>Brassica nigra</i> (L.) Koch	fekete mustár	72/ <i>Secale cereale</i> L.	rozs
49/ <i>Vicia villosa</i> Roth	szőszösbükköny	59/ <i>Cannabis sativa</i> L.	kender	73/ <i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench	cirok
50/ <i>Brassica napus</i> L. var. <i>napobrassica</i> (L.) Rchb.	karórépa	60/ <i>Carthamus tinctorius</i> L.	sáfrányos szeklice	74/ <i>Sorghum sudanense</i> (Piper) Stapf	suzdáni fű
51/ <i>Brassica oleracea</i> L. convar. acephala (DC.) Alef. var. medullosa Thell. var. <i>viridis</i> L.	takarmány- káposzta	61/ <i>Carum carvi</i> L.	konyhakömény	75/ <i>Sorghum bicolor</i> (L.) Moench x <i>Sorghum sudanense</i> (Piper) Stapf.	cirok x suzdáni- fű hibrid
52/ <i>Phacelia tanacetifolia</i> Benth.	mézontófü	62/ <i>Gossypium</i> ssp.	gyapot	76/ <i>X Triticosecale</i> Wittm.	tritikále
53/ <i>Raphanus sativus</i> L. oleiformis Pers.	olajretek	63/ <i>Helianthus annuus</i> L.	napraforgó	77/ <i>Triticum aestivum</i> L. emend. Fiori et Paol.	búza
OLAJ- ÉS ROSTNÖVÉNYEK		64/ <i>Linum usitatissimum</i> L.	len	78/ <i>Triticum durum</i> Desf.	durum búza
54/ <i>Arachis hypogea</i> L.	földimogyoró	65/ <i>Papaver somniferum</i> L.	mák	79/ <i>Triticum spelta</i> L.	tönköly búza
55/ <i>Brassica rapa</i> L. var. <i>silvestris</i> (Lam.) Briggs	réparepce	66/ <i>Sinapis alba</i> L.	fehér mustár	80/ <i>Zea mays</i> L.	kukorica
		67/ <i>Glycine max</i> (L.) Merrill	szója	BURGONYA	
		GABONAFÉLÉK		81/ <i>Solanum tuberosum</i> L.	burgonya
		68/ <i>Avena sativa</i> L.	zab		
		69/ <i>Hordeum vulgare</i> L.	árpa		

Fellendülés előtt a hazai lucernatermesztés?

Az EU szárított takarmány támogatási rendszere

Közismert, hogy a lucerna számos kiváló tulajdonsággal rendelkezik, mind takarmányozástani, mind pedig természet-technológiai szempontból. Kiemelkedő például fehérjetermelő képessége. Ugyanis egy hektárra vonatkoztatva, a lucernából lehet a legtöbb fehérjét előállítani, mintegy 2–2,5 ezer kilogrammot, ami meghaladja a szóját is (800 kg). A lucerna igen sokoldalúan, zöldetetés, széna-készítés és erjesztéses tartósítás mellett iparszerű feldolgozással is nagyszé- rűen használható.

Szintén általános véleménye a hazai agrárszakértőknek, hogy a hazai vetés-szerkezet napjainkra aggasztóan egyoldalúvá vált. A gabonafélék a vetésterületnek immáron 70 százalékát teszik ki, szemben a korábbi mintegy 50 százalékkal. Ez a növekedés jelentős részben a fehérje növények nagymértékű visszaesésével járt. Ki kell emelni továbbá, hogy mindeközben Magyarország takarmány-fehérje importja 650–700 ezer tonnára növekedett.

Ennek a kedvezőtlen folyamatnak a megállítását jelentheti, amennyiben az uniós csatlakozást követően Magyarországra is kiterjed az EU szárított takarmány ágazatra vonatkozó támogatási rendszere. Az erre történő hazai felkészülés szerves része kell, hogy legyen egy, a fehérjenövények termesztésével

kapcsolatos átfogó stratégia kialakításának.

Az alábbiakban a szárított takarmány ágazat közösségi támogatási rendszerét mutatjuk be, kitérve egyúttal a hazai felkészülési feladatokra és a lehetőségekre is.

Az ágazat magyarországi helyzete

Az 1970-es években jelentős növekedésnek indult a hazai lucernaliszt és -pellet előállítása. Az évtized vége felé több mint 400 zöldtakarmány szárító működött Magyarországon, évi egy millió tonna összkapacitással, a tényleges termelés 750–800 000 tonna volt, melynek mintegy 20–30 százalékát exportálták.

Az 1980-as évek során, különösen pedig a rendszerváltás után, megfordult az addigi kedvező folyamat és megkezdődött az ágazat mindmáig tartó fokozatos leépülése. Az energiaárak emelkedése, továbbá a csökkenő állatlétszám és a növekvő takarmány import okozta mérséklődő kereslet miatt, csökkent a jövedelmezőség. Mindez a géppark elöregedéséhez és részbeni felszámolásához vezetett. Gépberuházásokra, vagy fejlesztésekre csak elvétele került sor. Tovább nehezít

tette a hazai termelők helyzetét, hogy az uniós támogatásnak köszönhetően egyre nehezebbé vált a helyzet az export piacokon is. A piaci árak 40–60 százalékát kitevő támogatásban részesülő uniós termelőkkel szinte reménytelen versenyezni a szomszédos országok takarmány piacain.

Egy 1999-ben elvégzett felmérés szerint Magyarországon 54 takarmányszárító üzem található, melyek összesített névleges kapacitása mintegy 200 ezer tonna. Egy jelentős részük azonban nem működik. Az elmúlt évek során, – becslések szerint –, a tényleges termelés évi 100 ezer tonna körül alakult.

Az Európai Unió piacsabályozása

A szárított takarmányok támogatási rendszerét 1978-ban vezették be azzal a céllal, hogy növeljék az Európai Közösség fehérjetakarmány termesztését. Ennek érdekében változó mértékű támogatást biztosítottak a magas fehérjetartalmú takarmány termékek egy meghatározott körére.

E támogatási rendszer hatálya alá ugyan több növényfaj is tartozik, messze legjelentősebb azonban a lucerna, pontosabban a lucernából ipari eljárással előállított takarmányféleségek. Ipari feldolgozás során forró levegős gyorszá- rításával állítják elő a zöldtakarmánylisztet, illetve préselésével a pelletet. A pellet, vagyis a hengeres alakú, sima felületű préselt takarmány átmérője és hossza többnyire 40 mm alatt van.

Az 1990-es évek elején azonban olyan jelentősen megnőtt a szárított takarmányok termelése, amely egyre nagyobb költségvetési kiadással járt. Emiatt elkerülhetlenné vált a szabályozás átalakítása, melyre 1995-ben került sor.

Megjegyzendő, hogy a növekedés döntő részét Spanyolország produkálta, ahol 1986–1988 között még 100 ezer tonna alatt volt a szárított takarmány előállítás, 1989–1991 között már félmillió, 1992-ben pedig már több mint egy millió tonna dehidratált takarmányt produkáltak.

Az ágazatra vonatkozó két legfontosabb európai uniós rendelet:

- A Tanács 1995. február 21-ei 603/95 (EK) rendelete a szárított takarmány közös piacszervezetéről.

- A Bizottság 1995. április 6-i 785/95 (EK) rendelete a Tanács 603/95 számú rendelete részletes szabályainak megállapításáról.

A rendtartás működése

A szárított takarmány ágazat szabályozása meghatározza a gazdasági évet, mely április 1-jétől március 31-éig tart. A támogatás mértékét egy adott gazdasági évben előállított termékmennyiségre fizetik.

A szárított takarmánytámogatási rendszerbe a következő termékek tartoznak (1. táblázat).

Nem jár támogatás olyan takarmánynövény után, melynek magját betakarították!

A táblázatban szereplő termékek termelői jogosultak tehát támogatásra. A forrólevegős szárítás (mesterséges szárítás, vagy dehidratálás) mértéke azonban eltérő az egyéb módon történő szárítással (napon szárítás) előállított termékeknél. Vagyis 68,83 EUR/tonna a dehidratált és 38,64 EUR/tonna a napon szárított termékek esetében.

A támogatási rendszerhez egy kvótarendszer is kapcsolódik, mely behatárolja a támogatásban részesíthető termékek mennyiségét.

Kétféle kvótát állapítottak meg, külön-külön a mesterségesen és a napon szárított termékekre. Ezek a maximális garantált mennyiségek (MGQ), amik a 15 tagállamra összesen határoznak meg, valamint az országos garantált mennyiségek (NGQ), mely a MGQ felosztása az egyes tagállamokra: (2. táblázat).

A dehidratált takarmányok esetében a 3. táblázatban szereplő adatok szerint alakult az EU és egyes tagállamok termelése az elmúlt évek során. A napon szárított takarmány kvóta nem cserélhető a dehidratált kvótával. A kvótarendszer bevezetése óta (1995) a dehidratált kvótánál az EU-15 szintjén a kvótakihasználtság 86,5–107 százalék között alakult. A napon szárított kvóta esetében ugyanakkor a kvótakihasználtság jellemzően igen alacsony, 35–45 százalék, a megtermelt mennyiség 80–90 százalékát mindössze

I. táblázat:	
Vámtarifaszám	Elnevezés
a) ex 1214 10 00	– Forrólevegős szárítással előállított lucernaliszt és lucerna pellet; – Egyéb módon szárított (tk. napon) és őrölt lucerna liszt és lucerna pellet; – Lucerna, baltacim, lóhere, csillagfűrt, bükköny és hasonló takarmánytermékek mesterségesen szárítva, a széna és a takarmánykáposzta, valamint a szénát tartalmazó termékek kivételével.
ex 1214 90 91 és ex 1214 90 99	– Lucerna, baltacim, lóhere, csillagfűrt, bükköny, csicserborsó és szarvaskerep másként (napon) szárítva és őrölve.
b) ex 2309 90 98	– Lucerna- és fűnedvből előállított fehérjekoncentrátumok; – Olyan dehidratált termékek, melyeket kizárólag a fenti fehérjekoncentrátumok előállításakor keletkező szilárd és folyékony maradványanyagból nyernek.

Dehidratált takarmány			
MGQ (EU-15): 4 412 400 tonna			
NGQ (tonna):			
Ausztria	4 400	Hollandia	285 000
Belgium-Luxemburg	8 000	Írország	5 000
Dánia	334 000	Németország	421 000
Egyesült Királyság	102 000	Olaszország	523 000
Finnország	3 000	Portugália	5 000
Franciaország	1 455 000	Spanyolország	1 224 000
Csörgörszág	32 000	Svédország	11 000

két tagállam, Spanyolország és Olaszország állítja elő.

Az országos kvótákat (NGQ) már nem osztják tovább termelőkre. Ugyanakkor a gazdasági évet követően összesítik, hogy az egyes tagállamok termelői mennyit termeltek, illetve, hogy mekkora mennyiség után igényeltek támogatást.

Az EU mind a dehidratált, mind pedig a napon szárított takarmányoknál maximalizálta a költségvetési keretet, ami az előbbi esetében 303,7 millió EUR (4 412 400 tonna MGQ X 68,83 EUR/tonna). Amennyiben a termelés meghaladja a fentebb jelzett kvóták mennyiségét, a támogatás mértéke csökken!

A támogatási jogosultság érdekében különféle feltételeknek kell eleget tenniük a feldolgozóknak. Ezek egy része a termékre vonatkozó minőségi előírás, további része pedig a támogatásra pályázóval szemben támasztott követelmény.

Minőségi előírások

Az előállított szárított takarmánynak a következő feltételeknek kell megfelelnie a támogatás igénybevételéhez:

a) Egészséges, jó minőségű, piacképes terméknek kell lennie;

b) Maximális nedvességtartalom:

– a napon szárított takarmány, az őrölt dehidratált takarmány, a fehérje koncentrátumok és az egyéb dehidratált termékek esetében 12 százalék;

– másféle dehidratált takarmányok esetében 14 százalék.

c) Minimális nyersfehérje tartalom szárazanyagra vetítve:

– 15 százalék a dehidratált takarmány, a napon szárított takarmány és a dehidratált termékek esetében;

– 45 százalék fehérje koncentrátumok esetében.

A feldolgozó üzemekkel (szárítók) szembeni elvárások

Az uniós szabályozás megkülönböztet *feldolgozó üzemet*, valamint *felvásárlót*. A feldolgozó üzem alatt olyan szárított takarmánygyártó üzem értendő, ami a tagállam illetékes hatósága elismert és nyilvántartásba vett, továbbá:

- friss takarmányt dehidratál olyan szárítóberendezés révén, amely többek között megfelel az alábbi feltételeknek is:
  - a levegő hőmérséklete a bemeneti ponton legalább 350 °C,
  - a dehidratált takarmány legfeljebb három órán át marad a szárítóban,
- napon szárított takarmányt őrölnek;
- fehérje koncentrátumot állítanak elő.

Elismerés – regisztráció

Ahhoz, hogy egy feldolgozó üzem részesüljön a támogatásból szükséges, hogy a tagállam illetékes hatósága jóváhagyja és nyilvántartásba vegye az üzemet. Ennek érdekében a feldolgozóknak egy elismerés iránti kérelmet kell összeállítani és a hatóság számára elküldeni.

A támogatás igénybevételéhez pályázatot kell benyújtani egy adott naptári hónapra vonatkozóan. A támogatást csak arra a takarmány mennyiségre lehet igényelni, amely a tárgyhónap során elhagyta a feldolgozó telephelyét és megfelel a fentebb leírt minőségi feltételeknek.

Szerződések

A támogatás igénybevételére, az egyéb feltételek teljesítése esetén, az alábbi feldolgozók jogosultak:

Dehidratált takarmányok termelése az EU és egyes tagállamaiban (ezer tonna)						
Megnevezés	1995/96	1996/97	1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
Franciaország	1 307	1 091	1 264	1 346	1 304	1 225
Spanyolország	1 262	1 414	1 571	1 668	1 769	1 955
Olaszország	526	499	561	638	674	677
Németország	343	300	308	321	334	357
Dánia	271	207	225	266	186	168
Hollandia	221	176	210	223	194	214
EU-15	4 070	3 818	4 283	4 610	4 599	4 720
MGQ	4 412	4 412	4 412	4 412	4 412	4 412

Forrás: ONIC

Napon szárított			
MGQ (EU-15): 443 500 tonna			
NGQ (tonna):			
Ausztria	-	Hollandia	-
Belgium-Luxemburg	-	Írország	-
Dánia	-	Németország	-
Egyesült Királyság	-	Olaszország	162 000
Finnország	-	Portugália	25 000
Franciaország	150 000	Spanyolország	101 000
Görögország	5 500	Svédország	-

- akik szerződést kötöttek mezőgazdasági termelőkkel zöldtakarmány szárítás céljából történő termesztésére,

- akik az általuk, vagy csoportok (pl.: szövetkezet) esetén a tagok által megtermelt zöldtakarmányt dolgozzák fel,

- akik a zöldtakarmányt a tagállam illetékes hivatala által elismert felvásárlótól szerezték be. A felvásárló jogi, vagy természetes személy is lehet, a zöldtakarmányt előállító mezőgazdasági termelőkkel ő szerződik.

Előlegfizetés

A támogatásra jogosultak kérhetik a támogatás előlegként történő kifizetését. Ezt a megoldást azért vezették be, mert az adott gazdasági évre vonatkozó támogatás tényleges mértékét csak a gazdasági év végét követően határozza meg a Bizottság annak ismeretében, hogy a tagállamok túllépték-e, és ha igen mennyivel a maximális garantált mennyiséget. Emiatt akár több mint egy évet is kellene a támogatás folyósítására várnia a feldolgozóknak. Annak érdekében tehát, hogy az arra jogosultak már a támogatási összeg végleges értékének meghatározása előtt is hozzájuthassanak a támogatás egy részéhez, bevezették az előlegfizetés rendszerét.

Ennek értelmében a következőkre van lehetőség:

– *dehidratált takarmány:*

a) 41,30 EUR/tonna előleg (a maximális támogatási összeg 60 százaléka) – ebben az esetben nincs szükség pénzügyi letét elhelyezésére,

b) 55,06 EUR/tonna előleg (a maximális támogatási összeg 80 százaléka) –

ebben az esetben 13,76 EUR/tonna összeget kell letétbe helyezni;

– *napon szárított takarmány:*

a) 23,18 EUR/tonna előleg (a maximális támogatási összeg 60 százaléka) – ebben az esetben nincs szükség pénzügyi letét elhelyezésére,

b) 30,91 EUR/tonna előleg (a maximális támogatási összeg 80 százaléka) – ebben az esetben 7,73 EUR/tonna összeget kell letétbe helyezni.

Az ágazat uniós szabályozásának várható alakulása

Egyelőre nincs szó az ágazat szabályozásának jelentős átalakításáról. A közelmúlt állat-egészségügyi problémái miatt pedig kifejezetten javult a szárított takarmány ágazat megítélése, a környezetvédelmi aggályok ellenére is.

Az ágazat európai szereplői ugyanakkor szeretnék elérni, hogy a Bizottság egyszerűsítse a támogatási rendszerhez kapcsolódó feltételeket és az ellenőrzési rendszert. Ezt általában a tagállamok is támogatják, mivel megítélésük szerint a vonatkozó uniós előírások betartása és betartatása aránytalanul nagy költségeket igényel.

Magyarország uniós csatlakozásakor valószínűleg a jelenlegihez hasonló szabályozás lesz érvényben az ágazatban.

Csatlakozási tárgyalások, felkészülés

Magyarország célkitűzése, hogy 2004-ben az Európai Unió teljes jogú tagja legyen. Erre egyelőre minden esély adott, különösen akkor, ha 2002 végére sikerül lezárni a csatlakozási tárgyalásokat.

A csatlakozási tárgyalások során hazánk kérte a magyar szárított takarmány támogatási kvóta meghatározását. A bejelentett kvótaigény 200 ezer tonna, s kizárólag a mesterségesen szárított termékekre vonatkozik. Amennyiben az EU elfogadná ezt a mennyiséget, valamint

fennmarad a közösségi támogatás jelenlegi szintje, a hazai termelők akár 3,5 milliárd forintnyi támogatáshoz juthatnak (200 ezer tonna X 68,83 EUR/t X 250 Ft/EUR)!

Természetesen a kvótaigény elfogadatlása nem lesz egyszerű feladat, de nagy lehetőséget nyújtana a hazai lucernatermesztés újbóli fellendítésére.

Az EU információinak biztosításához, valamint ágazatunk csatlakozási felkészítésében, éppen ezért kiemelkedő szerep hárul a 2001-ben megalakult Szárított Takarmánygyártók Szövetségére. A Szövetség célja ugyanis a magyarországi termelők összefogása, az uniós csatlakozással kapcsolatos tájékoztatási és felkészítési feladatok ellátása és természetesen az ágazati szereplők érdekeinek megfelelő szintű képviselése.

A kvóta meghatározása mellett ugyanennyire fontos az uniós rendtartás működtetését végző intézmény (Agrárintervenció Központ – AIK) fejlesztése, az ágazati szereplők felkészítése annak érdekében, hogy Magyarország csatlakozáskor azonnal képes legyen átvenni és teljes körűen működtetni a vonatkozó uniós jogszabályokat.

A hazai lucernatermesztés jövőbeni lehetőségei

A fentiek alapján kijelenthetjük, hogy legkésőbb uniós csatlakozásunkkor megfordulhat az a lucerna hazai termesztését jellemző szomorú trend. Miközben ugyanis 1991-ig folyamatosan 300 ezer hektár, vagy afölött volt a lucerna hazai vetésterülete, az 1990-es évek során fokozatosan csökkent. (220 ezer hektár 1998-ban, sőt 2000-ben már 165 ezer hektárra süllyedt.)

Azt, hogy milyen mértékben növekszik újra a lucerna termesztési területe, természetesen több tényezőtől is függ. Legfontosabb, hogy marad-e a jelenlegi támogatási szint az EU kibővülése után is a szárított takarmányoknál, mekkora támogatási kvótát hagy jóvá az EU Magyarország számára, továbbá miként alakul a versenyhelyzet a hazai takarmánypiacon. Végezetül, a belépéskori közösségi agrárpolitika milyen hatással lehet a szarvasmarha állomány alakulására.

Az utolsó két szempontot illetően igen nehéz lenne most bármilyen találgatásba bocsátkozni, hiszen az EU-n belül is igen eltérőek az álláspontok. Elég csak megemlíteni a tejkvóta megítélését.

Az uniós támogatási szintet illetően már szólunk arról, hogy ha érdemi módosítás nem történik, az elkövetkező évek során, úgy termelőink számára a jelenlegi hazai piaci árak 40–50 százalékát kitevő támogatási lehetőség válik elérhe-

tóvé. Ez minden bizonnyal növelni fogja a termelési kedvet, javítja a versenyképességet, nem utolsó sorban növeli a keresletet a feldolgozáshoz szükséges jó minőségű zöld lucerna iránt.

A lucerna esetében azonban nem csak a termesztési, illetve feldolgozási fázisban javulhatnak a hazai termelők lehetőségei. Mint az bizonyára ismeretes a vetőmagtermesztéssel foglalkozók előtt, az EU támogatást nyújt, többek között, a lucerna vetőmagra is. Az EU-ban a Tanács 1971. október 26-ai 2358/71 (EGK) rendelete határozza meg a vetőmagok

közös piacszervezetét és állapítja meg a támogatásban részesíthető vetőmagok körét.

A közelmúltban elfogadott javaslat szerint a 2002/03 és 2003/04 gazdasági évek során a 1209 21 00 KN kód szerinti *Medicago sativa* L. (varieties) esetében 36,59 EUR/100 kg támogatás nyújtható!

A magyarországi szabályozás kapcsán elmondható, hogy a fehérjenövények fokozottabb támogatási igényét az FVM is elismeri és szükségesnek tartja. Ezt jól jelzi az agrárgazdasági célok 2002. évi

költségvetési támogatásáról szóló 102/2001. számú FVM rendelet is, amely a földalapú támogatást a 10,01–300,00 hektáros birtokkategóriában kiterjeszti a fehérjenövényekre is.

Ezen túlmenően fontos lenne, ha 2003-tól kezdődően, az uniós támogatási rendszer mintájára, a magyar agrártámogatási rendszer kiterjedne a szárított takarmányokra.

Zsugyelik Gábor

FVM Agrárrendtartási Hivatala
EU-Harmonizációs Osztály

Szerkesztői megjegyzések a hazai lucernatermesztés cikkhez

A Vetőmag Terméktanács tagsága előtt ismertek, – a Takarmánynövények Szekciójának tagjai előtt pedig különösen – a cikkben közöltek. Mégis, remélve, hogy talán a sok ismétlés egyrészt megtalálja az utat a jogszabályalkotókhoz, másrészt szakember körökben is felgyorsítja a cselekvő akaratot.

• Magyarország jelenlegi állatállománya megközelítőleg fele az 1980-as éveknek. Ugyanakkor jelentős ma is a fehérje abraktakarmányok importja. Az állati eredetű fehérje abraktakarmányok előidézői lehetnek a BSE kórnak, ami ez ideig még nem okozott Magyarországon problémát.

• Körülményeink, adottságaink ki-tűnően megfelelnek a szálastakarmányok és más növényi fehérjét termelő növényfajok termesztésére. Természetesen ez nagyobb költségekkel jár, ami tagadhatatlanul több mint az elhanyagolt, elgazosodott szántóterületek jelenlegi kiadásai.

• Területeink hasznosításához szükséges fajok, fajták genetikai alapjai még rendelkezésre állnak. Vetőmagkészletekkel is rendelkezünk, bár árban nem tudunk versenyezni az EU 2358/71-es rendelete alapján támogatott fémzárolt vetőmagvak árával (pl. 100 kg fémzárolt lucernamag minősítése után az EU 36,59 euró tá-

mogatást fizet a vetőmag előállítójának).

• Sikert elérni, hogy 102/2001. (XII.16.) FVM rendelet 4.§. 2.b. pontjában a 10–300 ha közötti gazdálkodók 8000 Ft/ha támogatást kapjanak fehérje növényfajok termesztésekor. Azt azonban nem, hogy a lucerna is fehérjenövénynek minősüljön és hogy a fehérjenövények támogatásánál (a fehérjeimport visszaszorítása érdekében) ne legyen korlátozó tényező a 300 ha birtok nagyság. Erre szokás mondani, hogy hát egyszerre minden nem mehet. De elindultunk és a megalakult Szárított Takarmánygyártók Szövetségével összefogva, reméljük tovább fogunk jutni.

Vetőmag Terméktanács kilépett tagjai

2001. november – 2002. január

Cég neve	Ir. sz.	Város	Utca	Tanúsítvány száma	kilépés dátuma
Harmati Lajosné	4145	Csökmő	Lenin u. 19.	736	2001.11.23.
Horváth András	9024	Győr	Répcse u. 25.	442	2002.01.01.
Kasza Antal	5100	Jászberény	Dárdás u. 14/a.	712	2002.01.01.
Nagy Róbert	9749	Nemesbőd	Kossuth L. u. 77.	748	2001.12.13.
Simon Tamásné	6600	Szentés	Vásárhelyi út 19/4.	924	2002.01.01.
Szentesi Mátyás	5820	Mezőhegyes	Kossuth u. 47.	1082	2001.11.23.
Vitáris Dániel	2941	Ács	Fő u. 87.	855	2002.01.01.
Árany Barázda Kft.	4440	Tiszavasvári	Víz u. 1.	1030	2002.01.01.
Dévaványai Róna Szöv.	5510	Dévaványa	Széchenyi u. 4.	635	2001.11.28.
Kapitál 2000 Szövetkezet	8135	Dég	Dózsa Gy. u. 4.	1009	2002.01.01.
Pisák Kft.	3900	Szerencs	Keleti Ipartelep 2.	347	2002.01.01.
Új Világ Mg. Szövetkezet	2255	Szentlőrincváta	Dózsa Gy. u. 89.	655	2002.01.01.

A kilépett tagok felsorolásában szereplők tanúsítvány számainak használata érvénytelen!

Vetőmag Terméktanács új tagjai

2001. november – 2002. január

Név	Cégnév	Ir. sz.	város	utca
Cser Dezsőné	magánszemély	2857	Szákszend	Csillag u. 23.
Daróczi László	magánszemély	6449	Mélykút	Bercsényi u. 13.
Égetőné Nagygyörgy Teréz	magánszemély	6800	Hódmezővásárhely	Damjanich u. 22.
Ördögh Max	magánszemély	6449	Mélykút	Szent L. u. 10.
Olajos Sándor	Agróna Kft.	5300	Karcag	Dózsa Gy. út 24.
Sági Géza	Agrorum Kft.	2941	Ács	Fő út 43.
Dr. Kalmár Gergely	Eco-Mag Kft.	9084	Győróság	Öreg u. 26.
Döbrösy Csaba	Hanság Szövetkezet	9167	Bősárány	Kossuth u. 23.
Hajzler István	Vetker Vetőmag Kereskedelmi Kft.	1194	Budapest	Méta u. 31.
Kiss Attila	Vitafarm Kft.	3300	Eger	Deák F. út 36.

2002. évi TAVASZI KALÁSZOS

II. szaporulati fokú, fémszárt,
csávázott vetőmag végfelhasználói

ÁRMINIMUMA

Megnevezés	Ft/tonna
Vetőmagüzemi alapár	40.850
Kereskedelmi árrés összesen	4.085
Licencdíj	4.390
Végfelhasználói árminimum összesen (csávázás nélkül)	49.325
Csávázás	7.675
Végfelhasználói árminimum összesen (csávázott vetőmag)	57.000

Megjegyzések:

1. Az ártól lefelé eltérni nem lehet.
2. Az ár a 12 százalékos áfát nem tartalmazza.
3. A fenti ár a közvetlen árutermesztést szolgáló vetőmag minimális végfelhasználói ára.

Tavaszárpa fajtatulajdonosok
döntése alapján

a tavaszárpa vetőmag

2002. évi végfelhasználói

minimális irányára

Elit szaporítási fokú 150 000 Ft/t

I. szaporítási fokú 102 000 Ft/t

Az irányár alá menni nem szabad. Az irányár csávázott, szabványos minőségű vetőmagra vonatkozik, de az áfát nem tartalmazza.

A MAGYAR
MEZŐGAZDASÁG
MELLÉKLETE
2002. FEBRUÁR

KIADJA A MAGYAR
MEZŐGAZDASÁG KFT.
1146 Bp., Mirtusz u. 2.
FELELŐS KIADÓ:
Hájos László

NYOMÁS:
Veszprémi Nyomda
FELELŐS VEZETŐ:
Erdős András